

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН, БІЗНЕСУ
ТА ТУРИЗМУ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач випускової кафедри
_____ Леся ПОБОЧЕНКО
« ____ » _____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)

ВИПУСКНИЦІ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 242 «ТУРИЗМ І РЕКРЕАЦІЯ»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ
«ТУРИЗМОЗНАВСТВО»

Тема: «Безпека в туризмі: сучасний стан, проблеми, перспективи»

Виконавець: Новікова Катерина Іванівна, група
Т-413

(підпис виконавця)

Керівник: к.геогр.н., доцент, доцент кафедри
міжнародних економічних відносин, бізнесу
та туризму ФМВ НАУ
Борисюк Оксана Анатоліївна

(підпис керівника)

Нормоконтролер: Новікова Катерина Іванівна

(підпис нормоконтролер)

КИЇВ – 2024

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет міжнародних відносин
Кафедра міжнародних економічних відносин, бізнесу та туризму
спеціальність 242 «Туризм і рекреація»
освітньо-професійна програма «Туризмознавство»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
_____ Леся ПОБОЧЕНКО
«__» _____ 2024 р.

ЗАВДАННЯ

на виконання кваліфікаційної роботи

Новікової Катерини Іванівни

1. Тема роботи «Безпека в туризмі: сучасний стан, проблеми, перспективи» затверджена наказом ректора від «26» березня 2024 р. № 441/ст.
2. Термін виконання роботи: з 13 травня 2024 року по 16 червня 2024 року.
3. Вихідні дані до роботи: законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти щодо гарантування безпеки туристів в Україні, статистичні матеріали Державної служби статистики України, матеріали й аналітичні звіти міжнародних компаній, щорічні звіти міжнародних організацій: Міжнародна організація праці, Всесвітня організація охорони здоров'я, Організація Об'єднаних Націй, Міжнародна організація цивільної авіації, Міжнародна морська організація та ін.
4. Зміст пояснювальної записки: теоретичні основи дослідження безпеки туристів, сучасний стан безпеки в міжнародному туризмі, шляхи вирішення наявних проблем, аналізі існуючих загроз, заходів безпеки та перспективних методів їх подолання, що є ключовими для створення безпечного туристичного середовища.
5. Перелік обов'язкового ілюстративного матеріалу: у роботі розміщено 10 таблиць, 7 рисунків та 2 додатки.
6. Презентація основних результатів кваліфікаційної роботи в електронному вигляді.

Розроблена презентація в Microsoft Office Power Point, складає 25 слайдів.

7. Календарний план-графік

№ пор.	Завдання	Термін виконання	Відмітка про виконання
1.	Вивчити літературні джерела з предмету дослідження та написати заяву про затвердження теми кваліфікаційної роботи	11.03.2024	Виконано
2.	Затвердити план дослідження та отримати завдання до виконання кваліфікаційної роботи	25.03.2024	Виконано
3.	Розкрити теоретичні основи безпеки туристів (1 розділ)	04.05.2024 – 10.05.2024	Виконано
4.	Аналіз сучасного стану безпеки в міжнародному туризмі(2 розділ)	11.05.2024 – 17.05.2024	Виконано
5.	Виявити основні проблеми та шляхи вирішення проблем безпеки у міжнародному туризмі. (3 розділ)	16.05.2024 – 22.05.2024	Виконано
6.	Написати реферат, вступ, висновки та оформити список використаних джерел і додатки	23.05.2024 – 26.05.2024	Виконано
7.	Оформити кваліфікаційну роботу та пройти перевірку на плагіат	27.05.2024	Виконано
8.	Передати кваліфікаційну роботу рецензенту для рецензування (за 10 днів до захисту)	01.06.2024	Виконано
9.	Попередній захист кваліфікаційної роботи	04.06.2024	Виконано
10.	Передати кваліфікаційну роботу науковому керівникові для написання відгуку (за 7 днів до захисту)	03.06.2024	Виконано

8. Дата видачі завдання: «25» березня 2024 р.

Керівник кваліфікаційної роботи

Борисюк О.А.
(підпис керівника) (П.І.Б)

Завдання прийняв до виконання

Новікова К.І.
(підпис випускника) (П.І.Б)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до дипломної роботи «Безпека в міжнародному туризмі: сучасний стан, проблеми, перспективи»: 83 сторінок роботи та 3 сторінок додатків, 14 рисунків, 6 таблиць, 37 використаних джерел.

Предмет дослідження – безпека туристів.

Об'єкт дослідження – безпека у міжнародному туризмі.

Завдання:

- визначити поняття, сутність та заходи безпеки в туризмі ;
- описати чинники, що можуть становити загрозу для туристичної подорожі;
- проаналізувати законодавчу базу щодо забезпечення безпеки туристів;
- провести ідентифікацію країн та регіонів з середнім та високим рівнем загроз для туристів;
- виявити проблеми у забезпеченні заходів безпеки для туристів під час подорожі;
- дослідити тенденції забезпечення безпеки міжнародного туризму в країнах світу;
- проаналізувати перспективи діяльності спеціалізованих служб по забезпеченню безпеки міжнародних туристів;
- визначити шляхи вирішення наявних проблем у міжнародному туризмі.

Мета даної роботи – дослідити безпеку в міжнародному туризмі.

Методами дослідження є загальнонаукові: аналіз і синтез, а також спеціальні методи, порівняльно-історичний метод, системний метод та ін.

БЕЗПЕКА, БЕЗПЕКА ТУРИЗМУ, НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА
ГАРАНТУВАННЯ БЕЗПЕКИ ТУРИЗМУ, ЗАГРОЗА БЕЗПЕКИ

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ БЕЗПЕКИ ТУРИСТІВ.....	9
1.1. Поняття безпеки в туризмі.....	9
1.2. Чинники, що можуть становити загрозу для туристичної подорожі....	18
1.3. Законодавча база щодо забезпечення безпеки туристів.....	28
Висновки до 1 розділу.....	35
РОЗДІЛ 2. БЕЗПЕКА В МІЖНАРОДНОМУ ТУРИЗМІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ.....	37
2.1. Основні аспекти, що впливають на безпеку міжнародного туризму в країнах Азії.....	38
2.2. Основні аспекти, що впливають на безпеку міжнародного туризму в країнах Європи.....	47
2.3. Основні аспекти, що впливають на безпеку міжнародного туризму в країнах Американського континенту.....	49
Висновки до 2 розділу.....	53
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ БЕЗПЕКИ У МІЖНАРОДНОМУ ТУРИЗМІ.....	55
3.1. Міжнародний правовий зміст гарантування безпеки туриста.....	55
3.2. Аналіз та перспективи діяльності спеціалізованих служб по забезпеченню безпеки міжнародних туристів.....	59
3.3. Шляхи вирішення наявних проблем у міжнародному туризмі.....	67
Висновки до 3 розділу.....	74
ВИСНОВКИ.....	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	79
ДОДАТКИ.....	83

ВСТУП

Глобальною тенденцією XXI ст. є зростання ролі і значення туризму для особистості, суспільства і держави. Туристські поїздки (подорожі) в сучасному світі - це невід'ємна частина життя людини, пов'язана з реалізацією її права на відпочинок і дозвілля, свободи пересування, права на доступ до культурних цінностей, а також інших загально визнаних прав і свобод людини і громадянина. Поряд з цим туризм виконує важливі соціально-економічні, культурно-екологічні, міжнародні та інші функції.

На цьому тлі збільшується і кількість внутрішніх і зовнішніх загроз безпеки, які стають все більш руйнівними і менш передбачуваними. Небезпеки природного та техногенного характеру, включаючи надзвичайні екологічні ситуації, які безперервно супроводжують туристів під час їх подорожей. Активно проявляють себе і інші види небезпек, як наприклад, нещасні випадки, дорожньо-транспортного пригоди (ДТП), авіаційні події, випадки заподіяння шкоди життю, здоров'ю та майну туристів в результаті недоліків послуг.

Слід зазначити, що безпека і туризм як явища, що пов'язані між собою і доповнюють один одного. Туризм, з одного боку, потребує безпеки. Сеульська декларація «Мир і туризм», прийнята Всесвітньою туристською організацією 27 вересня 2001 р. констатувала, що безпека і захист туристів повинні стати пріоритетом в кожній з країн - членів Всесвітньої туристської організації. Будь-які терористичні акти або напади, викрадення людей і загрози, спрямовані проти туристів або працівників туристичної індустрії, а також навмисне руйнування туристських об'єктів і об'єктів культурно-історичної спадщини повинні переслідуватися відповідно до національного законодавства кожної країни. З іншого боку, міжкультурні зв'язки й особисті дружні стосунки, що виникають в процесі туристського обміну, є важливим фактором забезпечення міжнародної (глобальної) безпеки, що сприяють створенню атмосфери довіри і взаєморозуміння між народами нашої планети. В цьому плані туризм являє

собою рушійну силу міжнародного процвітання і дотримання основоположних прав і свобод людини і громадянина.

Таким чином, **мета** даної роботи – дослідити стан безпеки в міжнародному туризмі.

Предмет дослідження – безпека туристів.

Об'єкт дослідження – безпека у міжнародному туризмі.

Завдання:

- визначити поняття, сутність та заходи безпеки в туризмі ;
- описати чинники, що можуть становити загрозу для туристичної подорожі;
- проаналізувати законодавчу базу щодо забезпечення безпеки туристів;
- провести ідентифікацію країн та регіонів з середнім та високим рівнем загроз для туристів;
- виявити проблеми у забезпеченні заходів безпеки для туристів під час подорожі;
- дослідити тенденції забезпечення безпеки міжнародного туризму в країнах світу;
- проаналізувати перспективи діяльності спеціалізованих служб по забезпеченню безпеки міжнародних туристів;
- визначити шляхи вирішення наявних проблем у міжнародному туризмі.

Методами дослідження є загальнонаукові: аналіз і синтез, а також спеціальні методи, порівняльно-історичний метод, системний метод та ін.

Структура дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновку, списку використаних джерел та додатку.

Апробація отриманих результатів. Результати досліджень, що включені до дипломної роботи, опубліковані в матеріалах доповіді «Особливості дослідження гастрономічного туризму у світі в умовах сьогодення» на міжнародній науково-практичній конференції «СУЧАСНІ МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ – 2024 » та в матеріалах доповіді на IV міжнародної науково-практичної конференції

«СУЧАСНІ МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ – 2024

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ БЕЗПЕКИ ТУРИСТІВ

1.1. Поняття безпеки в туризмі

Безпека в сфері туризму є важливою проблемою на сьогоднішній день. Туризм дозволяє розвивати економіку тієї чи іншої держави. Однак необхідно надати не тільки місце для відпочинку, а й подбати про безпеку відпочиваючих. Дефініція «безпека» може визначатися як формуюча, динамічна, філософська, політична, економічна, соціальна, юридична, освітня, духовна системи забезпечення відсутності і попередження небезпеки.

Безпека - це стан, при якому не загрожує небезпека кому або чого-небудь. Безпека туристичної галузі є комплексним поняттям, що складається з безлічі взаємозалежних і взаємопов'язаних факторів.

Безпека - це більш широке поняття, ніж тільки охорона здоров'я і життя. До нього відносяться також охорона майна, цінностей, багажу, обладнання та іншої власності туриста [1].

Безпека – це стан, при якому певний об'єкт не піддається негативному впливу, або успішно протистоїть таким діям. У туризмі до подібних дій відносять комерційну, інформаційну, технічну, юридичну, екологічну і, головне, фізичну безпеку особистості.

А. Таксанов дає визначення поняття «безпека туризму» як системи заходів, що передбачають захист особистості від неприємностей і конфліктів, можливих під час подорожей.

Неможливо досягти процвітання держави без достатніх заходів безпеки. Згідно з рішеннями Гаазької міжпарламентської конференції з туризму 1989 р .: «безпеку, захист туристів і повагу їх гідності є неодмінною умовою розвитку туризму» [5].

Поняття «безпеки у працях науковців»

Автор	Визначення поняття безпека
А. Таксанов	системи заходів, що передбачають захист особистості від неприємностей і конфліктів, можливих під час подорожей.
Б. Іванов	забезпечення безпеки в туризмі - це комплекс дій, спрямованих на захист життя, здоров'я і майна туристів під час їхніх подорожей і відпочинку, а також на збереження навколишнього природного середовища і культурної спадщини.
В. Сидоренко	поняття безпеки в туризмі включає в себе забезпечення фізичної безпеки туристів, їхньої психологічної стабільності, захист прав і інтересів під час подорожей, а також дотримання екологічних норм і збереження культурних цінностей.
Г. Коваленко	безпека в туризмі - це впровадження заходів і створення умов, за яких туристи можуть відчувати себе захищеними від різних ризиків, що виникають під час подорожей, включаючи медичні, природні, технічні та інші види небезпек.
Д. Петрова	поняття безпеки в туризмі передбачає створення безпечних умов для подорожей та відпочинку туристів, включаючи забезпечення медичної допомоги, запобігання нещасним випадкам і дотримання правил та норм у спілкуванні з місцевими жителями та культурною спадщиною.

Джерело: розробка авторки

Більш повне визначення пропонують А. Бобкова та ін., що розглядають безпеку туризму як динамічний стан захищеності сфери туризму від внутрішніх і зовнішніх загроз, що дозволяє забезпечити її надійне існування і стійкий розвиток.

У сучасних економічних дослідженнях, що присвячені проблематиці безпеки в туризмі у широкому розумінні, можна виділити три напрямки – ризикологічний, кризовий та безпекознавчий. Сутність ризикологічного напрямку полягає в аналізі ймовірності настання подій (ризиків), головним

чином несприятливих, що можуть чинити деструктивний вплив на безпеку досліджуваних об'єктів, а також у обґрунтуванні шляхів мінімізації негативних наслідків ризиків, у тому числі у довгостроковій перспективі (управління ризиками). Ризикологічний підхід успішно застосовується насамперед для аналізу ризиків діяльності туристичних підприємств і має у цьому контексті добре розроблену методологічну базу [5].

Важливим питанням, яке обговорюється у наукових працях низки сучасних авторів є сприйняття ризиків та загроз безпеці туризму з боку туристів. Результати окремих досліджень свідчать, що у короткостроковій перспективі туристи схильні перебільшувати ступінь ризику, а у довгостроковій – сприйняття ризику стає усе більш адекватним до реальних умов.

Кризовий напрямок пов'язаний із ризикологічним і розглядає особливості гарантування безпеки досліджуваних систем в умовах критичних значень цілого комплексу ризиків, зумовлених катастрофічними подіями, наслідки яких мають значну тривалість у часі. Дослідження у рамках кризового менеджменту розглядають вплив масштабних природних, техногенних катастроф та суспільних зрушень на гарантування безпеки туризму у регіонах, державах та на світовій арені. Як і у ризикологічному підході основним завданням є мінімізація негативних наслідків ризиків, однак певна увага також присвячена проблемам оптимізації функціонування досліджуваних систем у посткризовий період та забезпечення їх сталого розвитку в майбутньому.

Безпекознавчий напрямок представлений широким колом досліджень, що спираються на методологію наукового аналізу національної безпеки держави та окремих її складових. На сучасному етапі подібні дослідження проводяться не лише на національному, а й на регіональному та галузевому рівнях. Спільною рисою їх методології є застосування системного підходу, відповідно до якого об'єкт дослідження (держава, регіон, галузь) розглядається як система, метою функціонування якої є гарантування безпеки (захист від загроз, реагування на виклики, забезпечення сталого розвитку та ін.). На наш погляд, саме

безпекознавчий напрямок має хороші передумови для застосування і у дослідженнях безпеки туризму на регіональному рівні.

Однак у цьому випадку варто наголосити на важливості прогресивного та функціонального аспектів. Прогресивний аспект вирізняє безпекознавчий підхід від інших тим, що розглядає безпеку не лише як протистояння загрозам та реагування на виклики, а й як створення можливостей для розвитку (прогресу) досліджуваних систем. Сутність функціонального аспекту полягає в аналізі не подій (ризиків, криз, катастроф), які чинять вплив на систему, а її станів, що послідовно змінюються в часі і характеризуються певним співвідношенням загроз, викликів, можливостей для розвитку. Відповідно, основні складові безпеки туризму в регіоні із точки зору безпекознавчого напрямку мають не імовірнісний, а континуальний характер.

Континуальність безпеки туризму полягає, на наш погляд, у наявності досить стабільного зовнішнього середовища, яке, незважаючи на ймовірність настання певних подій, що значно змінюють його характеристики, все ж таки є інерційним та стійким у довгостроковій перспективі.

Н. Плоткіна розглядає безпеку в сфері туризму як забезпечення захисту від ризиків і небезпек, що впливають на туристів, працівників туристичних підприємств, а також на підприємства туристичної інфраструктури. Таким чином, автор виділяє в категорії безпеки туризму три складові – безпеку туристів, безпеку працівників туристичних підприємств та безпеку підприємств туристичної інфраструктури [34].

Безпека туризму підрозділяється на певні види, які можуть бути класифіковані за різними підставами:

1. За елементами, що входять в сферу туризму, можна виділити:

- Безпеку суб'єктів сфери туризму (безпеку туристів, безпеку підприємців, безпеку працівників туристичної індустрії, безпеку населення туристських територій);

- Безпеку об'єктів туризму (збереження туристських ресурсів, безпеку інфраструктури туризму, безпека об'єктів туристичної індустрії, безпеку

автоматизованих інформаційних систем, персональних даних суб'єктів сфери туризму, тощо);

2. За типами та видами здійснюваних подорожей:

- Безпека міжнародного туризму (безпека в'їзного туризму, безпека виїзного туризму);

- Безпека внутрішнього туризму;

- Безпека соціального туризму;

- Екологічного туризму, тощо;

3. За об'єктами національної безпеки, які можуть піддаватися впливу негативних факторів і умов, що виникають в сфері туризму:

- Громадська безпека;

- Державна безпека;

- Екологічна безпека і санітарно-епідеміологічна безпека місцевого населення;

- Правова безпека;

- Безпека державного управління в сфері туризму;

4. За характером застосовуваних заходів безпеки в сфері туризму безпека туризму може бути:

- Видовий (безпеку готельного, туристичного обслуговування, послуг громадського харчування, засобів розваги туристів, тощо);

- Функціональний (технічна безпека, пожежна безпека, інформаційна безпека в сфері туризму, тощо);

5. За місцем знаходження джерел небезпеки і спрямованості заходів безпеки в сфері туризму безпеку туризму може бути внутрішньої і зовнішньої;

6. за формою (способом) організації туризму - безпека організованого туризму і безпеку неорганізованого (самодіяльного) туризму.

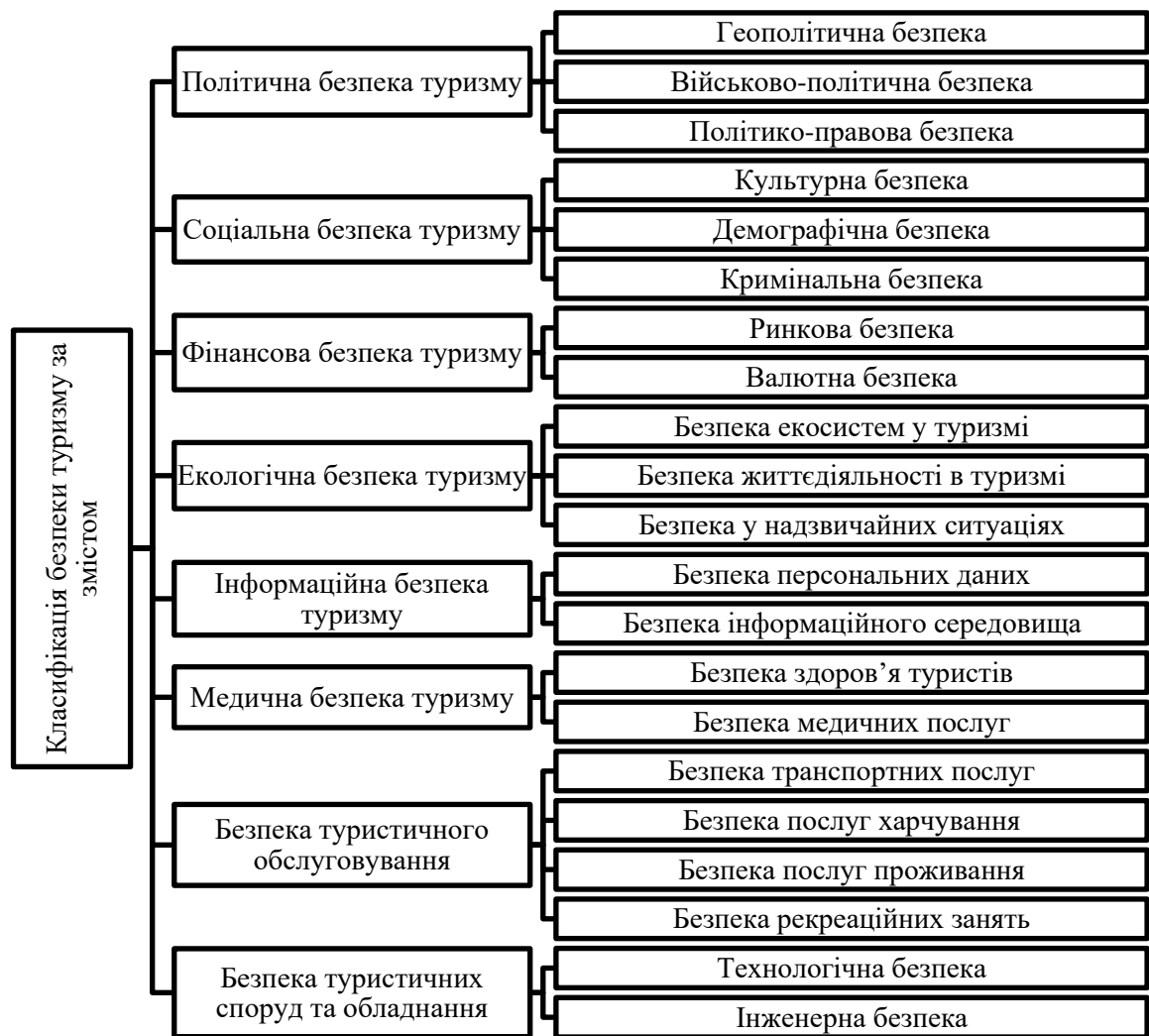

Рис. 1.1. Класифікація безпеки туризму за змістом

Джерело: [9]

З урахуванням наявних наукових підходів і представленого вище визначення соціальної безпеки туризму, пропонуємо в її структурі виділяти культурознавча, демографічну і громадянську безпеку.

До культурознавчої безпеки туризму відносимо захищеність туристичної системи від загроз, пов'язаних з міжкультурним взаємодією, що виникають в процесі туристичної діяльності. З одного боку, така взаємодія відбувається на рівні туристів і місцевого населення дестинацій, з іншого боку - також і туристичні підприємства в своїй діяльності стикаються з певним ступенем сприйняття (неприйняття) з точки зору панівних соціально-культурних цінностей в регіоні їх розташування.

Отже, забезпечення культурної безпеки туризму пов'язано з рішенням сукупності проблем із соціальною адаптацією туристів, туристичної акультурації населення, характеру сприйняття туристичної діяльності товариством. Слід зауважити, що під туристичною акультурацією розуміємо культурну асиміляцію місцевого населення, обумовлену перенесенням в соціокультурну систему регіону нових моделей поведінки та культурних цінностей, за допомогою туристичних потоків, в основному міжнародних.

Сутність демографічної безпеки туризму, на наш погляд, полягає в захищеності туристичної системи від загроз демографічно-соціального походження. Найбільш вагомими загрози розвитку туризму в регіоні пов'язані з деформаціями вікової та соціальної структури населення. Наприклад, відомо, що найбільш активною щодо участі в туристичних подорожах є працююча молодь, а з іншого боку - велика частина молоді, яка належить до категорії безробітних в регіоні, викликає зростання ризиків забезпечення безпеки як туристів, так і туристичної діяльності в цілому. Для якісного формування персоналу туристичних підприємств важлива наявність і постійне оновлення трудових ресурсів відповідної (туристичної) кваліфікації.

Отже, основними складовими демографічної безпеки туризму є структура населення (як споживачів туристичних послуг, так і трудових ресурсів для підприємств сфери туризму), а також особливості його відтворення.

Громадська безпека є ваговою і найбільш очевидною складовою соціальної безпеки туризму. Адже в незнайомому для себе соціально-культурному середовищі туристи відчувають не тільки психологічний дискомфорт і «культурний шок», а й можуть стикатися з різними злочинними посяганнями на їхнє життя, здоров'я та майно. Пильна увага саме до громадської безпеки туристів обумовлено також слабкою захищеністю цієї категорії осіб в місці тимчасового перебування, часто їх недостатнім знайомством з місцевими звичаями, традиціями, побутовими та комунікативними особливостями населення. З іншого боку, перебування туристів на території певної дестинації також може викликати виникнення певних загроз соціального характеру для

місцевого населення. Мова йде не тільки про туристичну акультурації, а й про окремі аспекти «кримінального туризму», будь-яких формах асоціальної поведінки, тощо. Від погроз громадянської безпеки страждають також працівники та майно туристичних підприємств, причому джерелом таких загроз можуть бути як туристи, так і інші категорії громадян.

Розробляючи визначення інформаційної безпеки туризму, на наш погляд, варто проаналізувати основні підходи у вітчизняній та зарубіжній науці до трактування поняття «інформаційна безпека» на різних рівнях (особистості, підприємства, суспільства). В цілому, у вітчизняній науці поширений диференційований підхід до обґрунтування сутності інформаційної безпеки, який розглядає це поняття з різних точок зору в залежності від об'єкта дослідження.

Більш узагальнені дефініції інформаційної безпеки можна знайти в зарубіжній, в основному англомовній, науковій літературі. Зокрема, М. Вітман і Г. Матторд відзначають, що інформаційна безпека - це захист інформації та її критичних характеристик (конфіденційності, цілісності і доступності) з використанням систем і засобів, які використовують, зберігають і передають цю інформацію, шляхом застосування спеціальних заходів, тренінгів і технологій. Як бачимо, автори акцентують увагу на технологічному аспекті інформаційної безпеки, розглядаючи як об'єкт забезпечення саме інформацію, а не особистість, підприємство, регіон або держава.

Узагальнивши зазначені підходи до дефініції поняття «інформаційна безпека», а також ґрунтуючись на визначенні безпеки туризму, пропонуємо розглядати інформаційну безпеку туризму як стан захищеності суб'єктів туристичної діяльності від загроз інформаційного походження, який поєднується з наявністю сприятливою для функціонування туристичних систем різного рівня інформаційного середовища. В якості одного з аспектів інформаційної безпеки туризму варто також розглядати збалансованість і безпеку інформаційного впливу туристичної діяльності на територіальні суспільні системи.

Згідно з розробленою класифікацією безпеки туризму за змістом, виділяємо дві основні складові інформаційної безпеки - безпека персональних даних і безпеку інформаційного середовища. Варто зауважити, що названі підсистеми інформаційної безпеки туризму тісно пов'язані між собою і, розглядаючи окремі аспекти туристичної діяльності, їх доцільно аналізувати тільки в комплексі.

Шляхи забезпечення інформаційної безпеки туризму розрізняються залежно від об'єкта.

Для туристичного підприємства в центрі уваги знаходяться механізми захисту інформації та засоби конкурентної боротьби інформаційного характеру.

Для туристів найбільш важлива безпека інформаційного середовища місця тимчасового перебування.

Для дестинації критичною проблемою можна вважати наявність позитивного туристичного іміджу та мінімізацію деструктивного інформаційного впливу туризму на територіальні суспільні системи.

Вагомість соціального аспекту безпеки туризму повинна відбитися в науковому обґрунтуванні категорії «соціальна безпека туризму» на різних ієрархічних рівнях. В контексті активізації глобалізаційних процесів соціальні загрози розвитку туризму набувають транскордонне значення і поширюються часто за допомогою інформаційних каналів. У той час, якщо для одних регіонів суттєвою проблемою є туристична акультурації населення дестинацій, для інших - суспільне неприйняття туризму, особливо міжнародного, становить вагому загрозу функціонуванню туристичного бізнесу [34].

Багатогранність безпеки туризму проявляється в тому, що, по-перше, безпека туризму висловлює психо-біологічну захисну реакцію людини на ризики, пов'язані з новою соціально-психологічною обстановкою, географічним середовищем і гідрометеорологічним особливостям країни (місця) тимчасового перебування туриста.

Отже, в сучасних умовах здійснення туристичної діяльності соціальні та інформаційні проблеми безпеки туризму набувають все більшої актуальності. З

огляду на це, важливим завданням економічних досліджень безпеки туризму є обґрунтування їх теоретико-методологічних основ, перш за все, щодо визначення ключових понять і структурних особливостей. На наш погляд, головним аспектом, який повинен бути відображений в змісті поняття «безпека туризму» є його конструктивна складова, яка полягає в наявності сприятливої для організації туризму середовища. Відповідно, проблеми формування позитивного іміджу туристичних об'єктів і територій також можуть бути вирішені в руслі забезпечення безпеки туризму. Таким чином, безпеку туризму доцільно визначати як стан захищеності суб'єктів туристичної діяльності від загроз будь-якого походження, що поєднується з наявністю сприятливою для функціонування туристичних систем.

1.2. Чинники, що можуть становити загрозу для туристичної подорожі

Загрози безпеці можуть бути спрямовані як на сферу туризму в цілому, так і на її окремі елементи і підсистеми. У свою чергу, сама сфера туризму, її елементи і підсистеми можуть генерувати загрози іншим об'єктам національної безпеки країн.

Серед найбільш поширених загроз особистої безпеки туристів і їх джерел можна виділити наступні об'єкти, явища і процеси навколишнього світу і соціальної дійсності:

- злочини і адміністративні правопорушення щодо особистості і майна туристів, в тому числі що виражаються у вигляді насильницьких дій (вбивство, умисне заподіяння шкоди здоров'ю різного ступеня тяжкості, побої, катування, погроза вбивством або заподіянням тяжкої шкоди здоров'ю, торгівля людьми, крадіжки, грабежі, розбої, шахрайство, вимагання, заподіяння шкоди моральності, здоров'ю туристів, в тому числі з використанням наркотичних і психотропних засобів, гіпнозу, вчинення розпусних дій, зґвалтування і насильницьких дії сексуального характеру, применшення (приниження) честі, гідності і доброго імені туристів

- (наклеп, образу), незаконне розповсюдження персональних даних туристів, порушення недоторканності приватного життя туриста, та ін.;
- цивільно-правові проступки, які потягли за собою заподіяння шкоди життю і здоров'ю туриста, втрату, псування або пошкодження його майна, в тому числі в результаті порушення договірних зобов'язань організаціями туристичної індустрії;
 - раптові захворювання (в тому числі особливо небезпечні інфекційні) і нещасні випадки, які сталися з туристами внаслідок впливу небезпечних природних (біогенних), соціальних і техногенних факторів та умов навколишнього природного і соціального середовища, а також техносфери [9].

Слід підкреслити, що факторами, які сприяють тому, що туристи під час відпочинку стають зручною «мішенню» для злочинців та інших правопорушників, є:

- наявність у туристів великих сум грошей, а також інших матеріальних цінностей (дорогоцінні речі, сувенірна продукція, дороге обладнання (фото і відео-камери і ін.);
- прагнення до нових вражень і бажання йти на ризик заради цього, а як наслідок втрата пильності, концентрації уваги і неадекватність реакцій на потенційні і (або) реально виникаючі загрози особистої безпеки;
- в певних випадках - негативний (негостинне, недружню) ставлення до туристів з боку місцевого населення;
- небажання туристів повідомляти в компетентні органи країни (місця) тимчасового перебування про скоєні стосовно них злочини, щоб не «вплутуватися» в складні юридичні процедури, які можуть перешкодити або відстрочити їх повернення на Батьківщину або створити інші проблеми.

Злочини найчастіше відбуваються в місцях, де одночасно наявні потенційні жертви, злочинці і сприятлива для злочину обстановка. Прикладом цього можуть бути місця [3]:

1) масового скупчення туристів: пасажирські термінали в аеропортах, морських портах і залізницях, метрополітенах, транзитних зонах або автобусних лініях між терміналами та центрами міст; великі торгові центри, пляжі, об'єкти туристичного показу;

2) підвищеної кримінальної небезпеки (місця компактного проживання бідного і (або) безробітного населення, великі індустріальні райони);

3) де панує атмосфера «пригод і заборонених задоволень» (нічні клуби, окремі об'єкти розваг), знижений рівень контролю з боку правоохоронних органів, де туристи швидше можуть виявитися в «самоті» і в незнайомій обстановці.

У сфері туристичних послуг необхідно уважно вивчати всі можливі фактори ризику та їх можливі джерела, дослідити можливість і ймовірність прояву джерел загроз, а також аналізувати схильності конкретної людини впливу джерел небезпеки і передбачити комплекс заходів щодо захисту здоров'я та життя туриста, а також його майна. Загрози (чинники ризику) безпеки в туризмі можна класифікувати так (рис. 1.2):

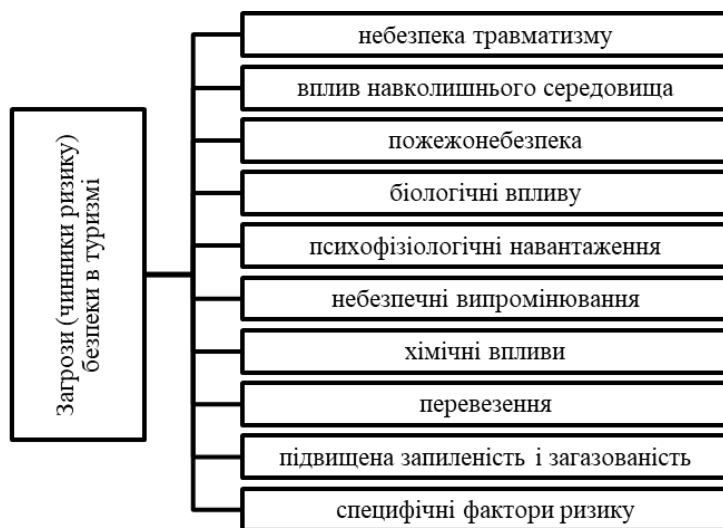

Рис. 1.2. Загрози (чинники ризику) безпеки в туризмі

Джерело: [4]

Різні несприятливі чинники мають різну ймовірність настання і інтенсивність впливу і важкість наслідків. Варто розглянути їх більш детально.

Небезпека травматизму може виникнути в результаті переміщення механізмів і предметів, тіл, складного рельєфу місцевості, переміщення гірських порід (каменепадів, селів, лавин), несприятливих ергономічних характеристик туристичного спорядження та інвентарю, що спричиняють травми (незручне взуття і одяг - потертості шкірних покривів у туристів, охолодження або перегрівання організму і т.п.), небезпечних атмосферних та інших природних явищ.

Небезпека травматизму можна знизити за рахунок таких способів (рис. 1.3):

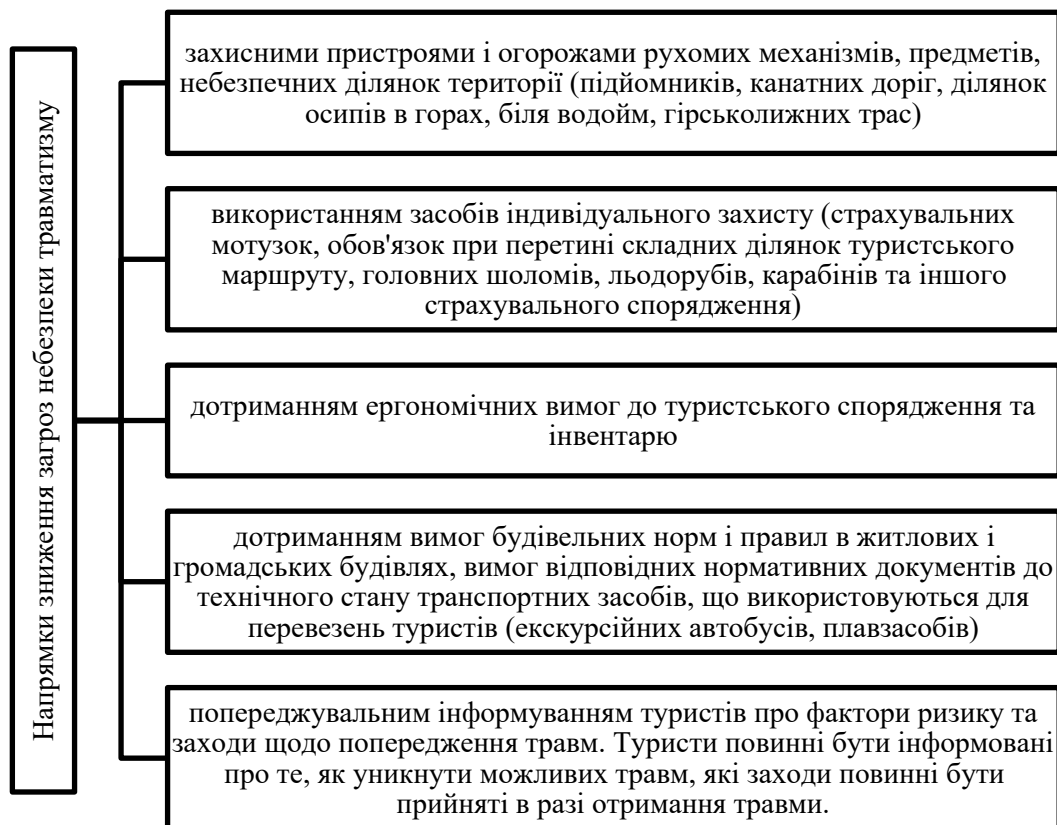

Рис. 1.3. Напрямки зниження загроз безпеки травматизму

Джерело: [34]

Туристу слід строго дотримуватися вимог нормативних документів пожежної безпеки, засобів розміщення, щоб захистити туристів від впливу факторів ризику цієї групи.

Біологічні фактори (патогенні мікроорганізми і продукти їх життєдіяльності, отруйні рослини, плазуни, комахи і тварини, що є переносниками інфекційних захворювань, викликають опіки, алергічні та інші

токсичні реакції). Щоб запобігти впливу цих чинників ризику на туристів, слід вживати наступних заходів (рис. 1.4):

Рис. 1.4. Напрямки зниження біологічних загроз в безпеці туризму

Джерело: [9]

У країнах тропічного поясу туристи, які прибувають з інших кліматичних зон, ще не мають належного імунітету до місцевих небезпечних інфекційних захворювань. У цих випадках необхідно робити щеплення. До особливо небезпечних карантинних захворювань в міжнародному масштабі належать: чума, віспа, холера, жовта лихоманка і малярія. Використання подібних ресурсів може суттєво допомогти при плануванні туристичних маршрутів і підвищити безпеку мандрівників.

До психофізіологічних факторів ризику відносяться фізичні і нервово-психічні перевантаження. Усунення або зниження впливу психофізіологічних загроз досягається наступними заходами (рис. 1.5):

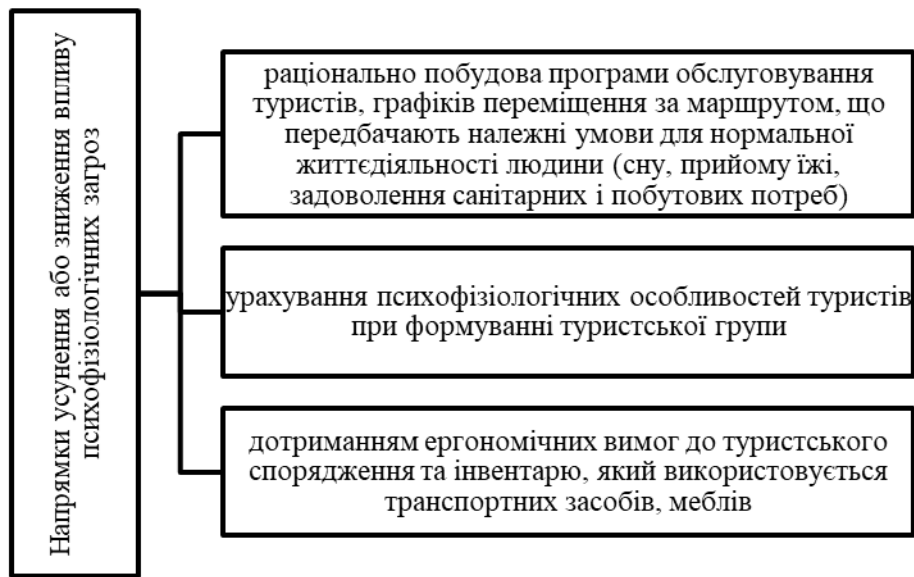

Рис. 1.5. Напрямки усунення або зниження впливу психофізіологічних загроз
Джерело: [9]

На відпочинку організм піддається перевантаженням (за умови, якщо це не оздоровчий тур під наглядом лікарів і з дотриманням особливого режиму). Багато екскурсій, наприклад, похід в гори, морські і тривалі автобусні екскурсії, розраховані на фізично здорових людей, здатних витримати короткочасні перевантаження. Літнім людям, вагітним жінкам, дітям, людям з ослабленим організмом, хронічними захворюваннями, тим, хто боїться висоти або не переносить морської качки, варто порадитися з лікарем і, можливо, відмовитися від участі в таких походах і турах.

Для окремих турів варто вимагати надання медичної довідки від лікаря, що підтверджує можливість здійснювати таку подорож. У проектуванні маршруту варто враховувати реальну спроможність людей сприймати інформаційні потоки, надавати їм вільний час для відпочинку і самостійного ознайомлення з туристичними ресурсами. Варто ретельно до хвилин планувати програму, графік переміщення, проведення заходів, а також потрібні і достатні тимчасові проміжки для забезпечення нормальної життєдіяльності людини. Визначаючи складність екскурсійної програми, слід враховувати і підготовку туристів, їхній

інтелектуальний рівень, психофізичні особливості групи туристів, а також їхні традиції, звичаї, релігію.

Захворювання туристів під час подорожі є широко поширеним явищем. Їх виникнення може бути обумовлене впливом на організм людини хвороботворних бактерій і вірусів, контактів туристів з отруйними рослинами і тваринами, вживанням неякісних продуктів харчування, фізичними і нервово-психічними перевантаженнями, зловживанням алкоголем, використанням наркотичних препаратів, тощо. Не вдаючись в детальний опис типових захворювань туристів, лише підкреслимо, що, поряд з неналежною якістю наданих суб'єктами туристичної індустрії послуг, часто причинами хвороб є поведінка самих туристів, що пов'язане з невисоким рівнем культури їх особистої безпеки.

Не меншою загрозою життю і здоров'ю туристів є нещасні випадки. Під нещасним випадком розуміють подію, в результаті яких постраждали були отримані каліцтва чи іншого ушкодження здоров'я. Також поняття нещасного випадку в туризмі визначає як ненавмисні травми або смерть людини, що відбулися в результаті несподіваної травмуючої дії в умовах активного туристичної подорожі. До каліцтва або пошкодження здоров'я туристів відносяться:

- тілесні ушкодження (травми), в тому числі нанесення іншою особою;
- тепловий удар;
- опік;
- обмороження;
- утоплення;
- ураження електричним струмом, блискавкою, випромінюванням;
- укуси та інші тілесні ушкодження, завдані тваринами і комахами;
- ушкодження внаслідок вибухів, аварій, руйнування будівель, споруд і конструкцій, стихійних лих та інших надзвичайних обставин, інші ушкодження здоров'я, зумовлені впливом зовнішніх чинників, які потягли за собою втрату потерпілим працездатності або його смерть.

Виділяються індивідуальні та групові нещасні випадки, важкі нещасні випадки і нещасні випадки зі смертельними наслідками.

Вплив навколишнього середовища обумовлено підвищенням або пониженням температури, вологості і рухом повітряних мас, опадами в зоні обслуговування туристів, різкими перепадами барометричного тиску. Показники мікроклімату в приміщеннях обслуговування туристів, а також в транспортних засобах повинні відповідати встановленим санітарно-гігієнічним вимогам. Загрозливим впливам цих чинників ризику можна запобігти наступним шляхом:

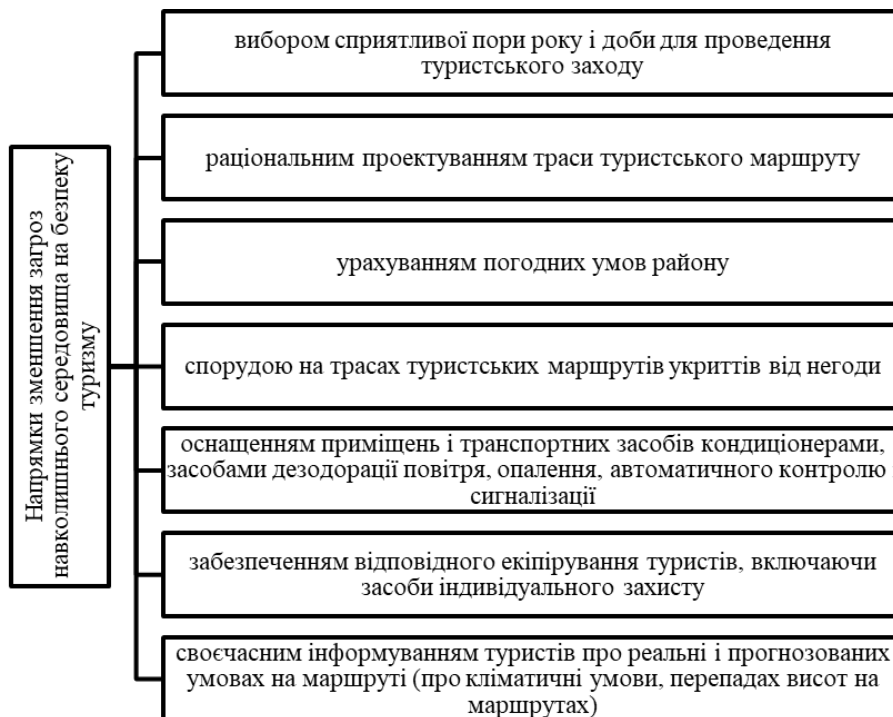

Рис. 1.6. Напрямки зменшення загроз навколишнього середовища на безпеку туризму

Джерело: [9]

Особливо небезпечні чинники виявляються при переміщенні в інший часовий пояс і кліматичні умови, які різко відрізняються від звичних. Оскільки туристична подорож короткочасна, то організм туриста не завжди може швидко пристосуватися до зміни цих умов. Потрапляючи в жаркий клімат, організм піддається підвищеному тепловому впливу і, якщо, наприклад, в Ізраїлі влітку не

споживати достатню кількість води (до 5 літрів в день), то може наступити зневоднення організму, яке матиме серйозні наслідки для здоров'я туриста.

Тому програма туру завжди повинна бути ретельно відпрацьована з урахуванням фізичного стану туриста, не бути надмірно напруженою, давати туристам час на адаптацію до місцевих умов і відпочинку. У проектуванні туру і туристичних послуг необхідно враховувати реальну спроможність людей сприймати інформаційні потоки, надавати їм вільний час для відпочинку і самостійного ознайомлення з туристичними ресурсами.

Варто ретельно, до хвилини, планувати програму, графік переміщення, проведення заходів, а також потрібні достатні тимчасові проміжки для забезпечення нормальної життєдіяльності людини. Визначаючи складність екскурсійної програми, слід враховувати підготовку туристів, їхній інтелектуальний рівень, психофізіологічні особливості групи туристів, а також їхні традиції, звичаї, релігію.

Небезпечними є підвищений рівень ультрафіолетового та радіологічного випромінювань. Уберегтися від ультрафіолетової радіації на туристичних маршрутах можна, якщо:

- інформувати туристів про вплив ультрафіолетового випромінювання на людину (сонячний опік, тепловий удар);
- використовувати засоби індивідуального захисту (захисні маски, креми, одяг, що закриває тіло туристів, сонцезахисні окуляри).

Слід враховувати дію цього чинника ризику в плануванні графіка руху по маршруту (відкритими ділянками маршруту в гірських, водних, лижних та інших походах).

Туристичні маршрути можна прокладати і експлуатувати лише в місцевостях з сприятливими характеристиками радіологічного стану.

Хімічні фактори мають на увазі токсичні, дратівливі, сенсibiliзуючі. Запобігати дії цих факторів ризику в обслуговуванні туристів можна, якщо:

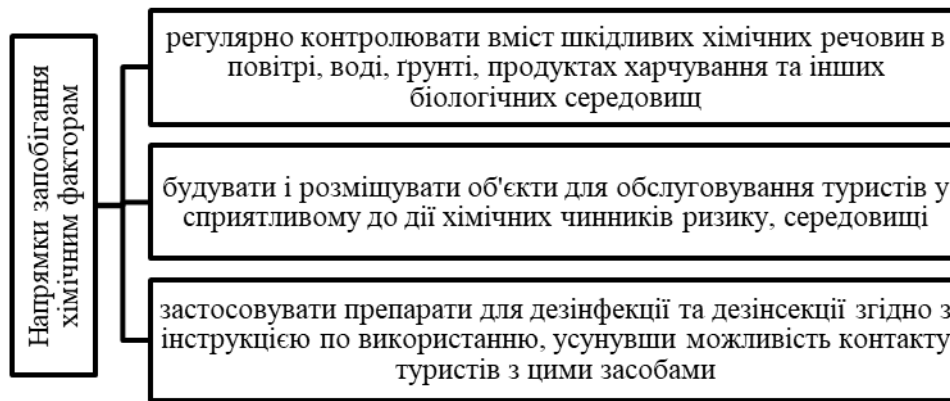

Рис. 1.7. Напрямки зменшення загроз навколишнього середовища на безпеку туризму

Джерело [34]

Транспортні засоби є джерелом підвищеної небезпеки. Незважаючи на те, що безпека - один з найважливіших моментів у першій-ліпшій нагоді перевезення, значна частина несприятливих подій відбувається саме на етапі перевезення. Причини катастроф, в основному, носять технічний або природний характер, але в наші дні нерідко ними стають терористи. На кожному виді транспорту діють свої правила перевезення пасажирів, а також інститут страхування пасажирів і їх багажу. Дотримання вимог міжнародних конвенцій про повітряних, морських, автомобільних і залізничних перевезення займають центральне місце в плані забезпечення безпеки.

При виникненні надзвичайних ситуацій (стихійні лиха, спалахи небезпечних інфекційних захворювань, тощо) спеціальні національні і міжнародні органи і служби вживають термінових заходів з порятунку людей, в тому числі туристів, і вивезення їх з небезпечних районів, направляють особливі рятувальні загони або бригади швидкого реагування.

Таким чином, основними факторами загроз, що впливають на безпеку в туризмі є: небезпека травматизму, вплив навколишнього середовища, пожежонебезпека, біологічні впливи, психофізіологічні навантаження, небезпечні випромінювання, хімічні впливи, перевезення, підвищена запиленість і загазованість, специфічні фактори ризику. Серед специфічних

загроз безпеки туризму: загрози особистої безпеки туристів; загрози безпеки підприємницької діяльності в сфері туризму; загрози безпеки праці в сфері туризму; загрози безпеки для місцевого населення, в тому числі для стану його санітарно-епідеміологічного благополуччя; загрози екологічної, суспільної, державної безпеки в сфері туризму.

1.3. Законодавча база одо забезпечення безпеки туристів

Одним з найбільш важливих напрямів державного регулювання туристичної діяльності є формування сучасної нормативно-правової бази, що забезпечує безпеку в сфері туризму. У цих умовах проблеми правового регулювання безпеки туризму в країні та світі набувають все більшої актуальності і націлюють на дослідження особливостей суспільних відносин, що складаються в даній сфері, а також джерел їх правового регулювання.

Найбільш важливі міжнародно-правові документи в галузі туризму представлені в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Найбільш важливі міжнародно-правові документи в галузі туризму

№ з/п	Назва документа	Рік затвердження
1.	Спільна резолюція Конференції ООН з міжнародного туризму і подорожей	Рим, 21 серпня - 5 вересня 1963 р.
2.	Манильська декларація по світовому туризму	Маніла, 27.09-10.10 1980 р.
3.	Документ Акапулько	Мексика, 21-27.08 1992 р.
4.	Хартія туризму	1985 р. схвалена на VI сесії Генеральної асамблеї Всесвітньої туристської організації) і її додаток - Кодекс туриста
5.	Гаазька декларація по туризму	10-14.04 1989 р. Нідерланди

Джерело: складено авторкою

Сьогодні в світі налічується близько 70 організацій, які займаються питаннями забезпечення туристичної безпеки. Саме на їх плечах лежить розробка стандартів безпеки у сфері туризму. Серед них - ООН, ВООЗ, Всесвітня туристична організація (ВТО), ОБСЄ, СОТ, Міжнародна федерація туроператорів (IFTO), Міжнародна конфедерація студентського туризму (ISTC), Всесвітня рада подорожей і туризму (WTTC) і багатьох інших. У їх сферу діяльності входять такі завдання [2]:

- а) підготовка актуальних проектів міжнародних договорів з питань безпеки туризму;
- б) вироблення загальної політики в цій галузі;
- в) складання планів, програм розвитку безпеки туризму в державах членах;
- г) сприяння зближенню і гармонізації національних законодавств.

На розвиток туризму і подорожей значний вплив мають різного роду митні, прикордонні, валютні, медичні, візові та інші адміністративні правила і процедури (далі - формальності в сфері туризму, туристські формальності). Вони встановлюються державою для забезпечення публічних інтересів у сфері туризму, в тому числі з метою її захисту від загроз безпеки. Спрощення туристських формальностей з одночасним підвищенням ефективності заходів забезпечення безпеки стало об'єктом цілого ряду міжнародних двосторонніх і багатосторонніх договорів. До них, зокрема, відносяться:

- ✓ Чиказька конвенція Міжнародної організації цивільної авіації (ІКАО) 1944 р.;
- ✓ Міжнародні медичні правила Всесвітньої організації охорони здоров'я 1951 року;
- ✓ Конвенція про митні пільги для туристів 1954 р.;
- ✓ Рекомендації Римської конференції ООН по туризму і міжнародним подорожам 1963 р.,
- ✓ Конвенція про полегшення міжнародного морського судноплавства (FAL) 1965 р.,

✓ Міжнародна конвенція 1973 р. щодо спрощення та гармонізації (узгодження) митних процедур (Конвенція Кіото);

✓ Ініціатива «Групи восьми» за безпечним і спрощеним порядком міжнародних поїздок «(SAFTI) (Сі-Айленд 2004 р.) та ін.

Отже, стійке зростання міжнародних туристичних потоків привело до створення міжнародно-правової основи для діяльності спеціалізованих міжнародних організацій і установ з метою забезпечення безпеки туристських подорожей. Підтримка і зміцнення миру і безпеки, розвиток співробітництва між державами здійснюються в рамках ООН, яка сьогодні залишається опорною структурою міжнародної системи колективної безпеки. Міжнародні питання правової безпеки в міжнародній системі туризму на основі міжнародних договорів, конвенцій і декларацій, прийнятих спеціалізованими установами Організації Об'єднаних Націй. Міжнародні конференції та документи, прийняті ними грають важливу роль в правовому регулюванні питань безпеки в сфері туризму. Ці документи є фундаментальними питаннями безпеки в сфері туризму і створили спеціальний механізм, який може знизити ризик уразливості і звести до мінімуму шкоди туристам (табл.1.3).

Таблиця 1.3

Питання міжнародної безпеки туризму в основних міжнародних документах

Назва документу	Основні тези документа, що стосуються
Загальна декларація прав людини. Нью-Йорк (США), 1948 рік	Стаття 24. Кожна людина має право на відпочинок і дозвілля, включаючи право на розумне обмеження робочого дня та на оплачувану періодичну відпустку Стаття 27. Кожна держава несе основну відповідальність і обов'язок захищати і здійснювати всі права і свободи людини
Акт НБСЕ Фінал. Гельсінкі (Фінляндія), 1975 рік	Держави-учасники висловлюють свій намір заохочувати розвиток туризму шляхом розгляду в позитивному русі питань, пов'язаних з міжнародною безпекою подорожі як основна умова його розвитку
Manila Declaration on World Tourism. The Hague (the Philippines), 1980 year	Всесвітня туристська організація включає в програму дій питання вивчення безпеки туризму в світі, існуючих правил і існуючої практики в цій галузі, а також розробка загальних рекомендацій щодо оптимізації та підвищення безпеки туристичних поїздок

Туризм Статут. Мадрид (Іспанія), 1985 рік	Стаття 4. Держави повинні також: <ul style="list-style-type: none"> · забезпечити безпеку відвідувачів і безпеку їх майна за допомогою превентивних і захисних заходів; · надати найкращі умови гігієни і доступ до послуг охорони здоров'я, а також про профілактику інфекційних захворювань і нещасних випадках; · посилити для захисту туристів і населення заходи щодо запобігання незаконного вживання наркотиків; · запобігання будь-яких дискримінаційних заходів відносно
Гаазька декларація по світовому туризму. Нідерланди, 1989 рік	Принцип 7. Безпека, охорона і захист туристів і повагу їх гідності є неодмінною умовою для розвитку туризму. Тому держави, в рамках своїх систем, повинні сприяти реалізації своєї політики в області безпеки і захисту туристів
Декларація Всесвітньої конференції міністрів туризму. Осака (Японія), 1994 рік	Стаття 6. Уряду несуть відповідальність за триваючий розвиток туризму, зміцнення безпеки подорожей, захисту туристів разом з повагою туристичних ресурсів і навколишнього середовища
Міжнародна декларація про безпеку туризму і зменшення ризиків, пов'язаних з поїздками.	Стаття 18. Питання спрощення туристських подорожей повинні бути нерозривно пов'язані з безпекою туризму і розвитку взаємоприйнятних і узгоджених рішень проблем в цій сфері
Глобальний етичний кодекс туризму. Сантьяго (Чилі), 1999 год	Стаття 1. Це завдання державних органів щодо забезпечення захисту для туристів і відвідувачів і їх майна; вони повинні сприяти впровадженню конкретних засобів інформації, профілактики, безпеки, страхування та допомога відповідно до їх потреб; будь-які напади на туристів повинні бути строго засуджено і покарані відповідно до їх національними законами
Міжнародні медико-санітарні правила, Всесвітня організація охорони здоров'я, 2005 рік	Мета і сфера застосування цих правил є запобігання міжнародного поширення хвороб, оберігання від них, контролювати і забезпечувати рішення - відповідальні дії на рівні суспільної охорони здоров'я, які співмірні з ризиками для здоров'я населення і які не створюють зайвих перешкод для міжнародних перевезень і торгівлі
Глобальна контртерористична стратегія Організації Об'єднаних Націй. Організація Об'єднаних Націй, Нью-Йорк (США) 8 вересня 2006	Ми, держави-члени ООН, вирішити зробити: <ul style="list-style-type: none"> · заходи, спрямовані на усунення умов, що сприяють поширенню тероризму; · заходи щодо запобігання тероризму і боротьби з ними; · заходи щодо зміцнення потенціалу держав щодо запобігання тероризму та боротьби з нею і зміцненням ролі системи Організації Об'єднаних Націй в цій галузі; · заходи щодо забезпечення дотримання прав людини і верховенства права в якості фундаментальної основи для

Записка секретаріату ЮНКТАД. (Швейцарія), листопада, 2007 Женева 19-20	Міжнародні організації, в тому числі Міжнародної організації праці (МОП), СОТ і ЮНКТАД, повинні співпрацювати у вивченні питань, пов'язаних зі скороченням масштабів бідності та умов праці в галузі туризму, з тим щоб полегшити отримання справедливого доходу, соціального забезпечення, соціального захисту, здоров'я і розгортання соціального діалогу в інтересах працівників, зайнятих в сфері туризму в країнах, що розвиваються
Стамбульська декларація Організації Економічного Співробітництва. Стамбул (Туреччина) 2002 рік	Стаття 6. Учасники наради наголосили нагальну необхідність забезпечення безпеки міжнародного туризму

Джерело: сформовано авторкою за [2,3]

Крім міжнародних організацій базову роль щодо безпеки туризму грають держави. Саме вони займаються стандартизацією, ліцензуванням та сертифікацією туристичної діяльності, а також страхуванням туристів. Також на плечах держави лежить відповідальність за інформування туристів про можливі загрози (стихійні лиха, політичні та військові кризи). Окремим державним інститутом по захисту туристичної безпеки можна назвати туристичну поліцію, яка існує на території таких країн як Колумбія, Греція, Ізраїль, Туреччина, Єгипет, тощо.

Вимоги до безпеки обслуговування для конкретних видів туристських послуг встановлюються нормативною документацією на відповідні види послуг: державними стандартами, правилами, статутами, кодексами та іншими.

Основні елементи нормативно-правової бази

Закони та кодекси.	В Україні діють декілька ключових законодавчих актів, які регулюють сферу туризму. Серед них важливим є Закон України "Про туризм", який визначає загальні принципи державної політики в галузі туризму, права та обов'язки туристів і суб'єктів туристичної діяльності, а також встановлює вимоги до безпеки туристичних послуг.
Підзаконні акти	На рівні підзаконних актів регламентуються конкретні аспекти діяльності у сфері туризму. Це можуть бути постанови Кабінету Міністрів, накази Міністерства інфраструктури, Державного агентства розвитку туризму та інших органів виконавчої влади. Вони деталізують вимоги до безпеки, стандарти надання туристичних послуг, а також порядок ліцензування туристичної діяльності.
Нормативні документи та стандарти.	До таких документів належать державні стандарти (ДСТУ), які встановлюють вимоги до якості та безпеки послуг, що надаються туристам. Наприклад, існують стандарти щодо обладнання та утримання готелів, організації екскурсійної діяльності, надання транспортних послуг тощо.

Джерело: сформовано авторкою за [3]

Так, закон України «Про туризм» у розділі VIII надає гарантії безпечного перебування туристів на території України і зобов'язує органи влади та суб'єктів туристичної діяльності розробити комплекс заходів з безпеки туристів. Зокрема, в статті 26 сказано: «Місцеві органи державної виконавчої влади в галузі туризму розробляють і організовують виконання регіональних програм забезпечення захисту та безпеки туристів, особливо в місцях туристичної активності. Суб'єкти туристичної діяльності розробляють конкретні заходи щодо забезпечення безпеки туристів, екскурсантів, які беруть участь у туристичних подорожах, походах, змаганнях, запобігання травматизму та нещасним випадкам і несуть відповідальність за їх виконання». Органи державної влади та органи місцевого

самоврядування, їх посадові особи в межах своїх повноважень повинні вживати заходи, спрямовані на забезпечення закріплених Конституцією України прав громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля при здійсненні туристичних подорожей, захист громадян України за її межами [Б].

В Україні діє міждержавний стандарт (ГОСТ 28681.1-95) «Туристично-екскурсійне обслуговування», який передбачає порядок проектування туристичних послуг, включаючи розгляд можливих ризиків, які можуть викликати негативні наслідки і спричинити шкоду здоров'ю туриста та його майну.

За чинним законодавством України суб'єкти туристичної діяльності з метою забезпечення безпеки туристів зобов'язані: інформувати туристів про можливі небезпеки під час подорожі, про виконання загальнообов'язкових вимог та запобіжних чи попереджувальних заходів (медичних щеплень тощо); створювати безпечні умови в місцях надання туристичних послуг, забезпечувати належне облаштування трас походів, прогулянок, екскурсій тощо; виконувати спеціальні вимоги з безпеки під час надання туристичних послуг з підвищеним ризиком тощо. Особи, які організовують експлуатацію туристичних ресурсів, зобов'язані забезпечувати виконання вимог з охорони довкілля та культурної спадщини, а також вживати заходів з мінімізації або припинення шкідливого впливу на довкілля і соціально-культурне середовище та компенсувати завдані при цьому збитки. Держава забезпечує захист законних прав та інтересів іноземних туристів відповідно до законодавства та міжнародних договорів України й гарантує захист законних прав та інтересів громадян України, які подорожують за кордон [3].

Не менша відповідальність покладається і на туристичні підприємства. У своїй практичній діяльності вони повинні керуватися комплексом нормативних документів щодо забезпечення безпеки туристів.

Туристичні підприємства повинні знайомити туристів з елементами ризику кожної конкретної послуги (розміщення, харчування, транспорт і ін.) і заходам щодо їх попередження. Інформація, необхідна для туристів з метою охорони їх

життя і здоров'я, повинна надаватися як до початку відпочинку, так і в процесі обслуговування.

Експерти Всесвітньої туристської організації пропонують такі шляхи розв'язання проблеми: розробка та впровадження в життя норм безпеки подорожей та місць перебування туристів; інформування й просвітницька робота громадськості; створення інституційних рамок для розв'язання проблем, пов'язаних із безпекою туристів, зокрема в екстремальних ситуаціях; міжнародне співробітництво на різних рівнях.

Безпека туристів та висока якість їх обслуговування неможливі без урахування громадських й інших національних інтересів, а також особливостей навколишнього середовища. Місцеві органи влади й управління визначають перелік правил та постанов, котрі повинні виконувати адміністративні органи, що працюють у сфері охорони здоров'я, правопорядку, транспорту, охорони довкілля тощо. Важлива роль тут належить і туристичним фірмам, які повинні виконувати вимоги правил безпеки, організуючі подорожі.

Висновки до 1 розділу

Дефініція «безпека» може визначатися як формуюча, динамічна, філософська, політична, економічна, соціальна, юридична, освітня, духовна системи забезпечення відсутності і попередження небезпеки. Безпека - це стан, при якому не загрожує небезпека кому або чого-небудь. Безпека туристичної галузі є комплексним поняттям, що складається з безлічі взаємозалежних і взаємопов'язаних факторів.

В сучасних умовах здійснення туристичної діяльності соціальні та інформаційні проблеми безпеки туризму набувають все більшої актуальності. З огляду на це, важливим завданням економічних досліджень безпеки туризму є обґрунтування їх теоретико-методологічних основ, перш за все, щодо визначення ключових понять і структурних особливостей.

Основними факторами загроз, що впливають на безпеку в туризмі є: небезпека травматизму, вплив навколишнього середовища, пожежонебезпека, біологічні впливи, психофізіологічні навантаження, небезпечні випромінювання, хімічні впливи, перевезення, підвищена запиленість і загазованість, специфічні фактори ризику. Серед специфічних загроз безпеки туризму: загрози особистої безпеки туристів; загрози безпеки підприємницької діяльності в сфері туризму; загрози безпеки праці в сфері туризму; загрози безпеки для місцевого населення, в тому числі для стану його санітарно-епідеміологічного благополуччя; загрози екологічної, суспільної, державної безпеки в сфері туризму.

Одним з найбільш важливих напрямів державного регулювання туристичної діяльності є формування сучасної нормативно-правової бази, що забезпечує безпеку в сфері туризму. Найбільш важливими міжнародно-правовими документами в галузі туризму є: Спільна резолюція Конференції ООН з міжнародного туризму і подорожей (Рим, 21 серпня - 5 вересня 1963 р.); Манильська декларація по світовому туризму (Маніла, 27.09-10.10 1980 р.); Документ Акапулько (Мексика, 21-27.08 1992 р.); Хартія туризму (1985 р. схвалена на VI сесії Генеральної асамблеї Всесвітньої туристської організації) і її додаток - Кодекс туриста); Гаазька декларація по туризму (10-14.04 1989 р. Нідерланди) та інші.

Сьогодні в світі налічується близько 70 організацій, які займаються питаннями забезпечення туристичної безпеки. Саме на їх плечах лежить розробка стандартів безпеки у сфері туризму. Серед них - ООН, ВООЗ, Всесвітня туристична організація (ВТО), ОБСЄ, СОТ, Міжнародна федерація туроператорів (IFTO), Міжнародна конфедерація студентського туризму (ISTC), Всесвітня рада подорожей і туризму (WTTC) і багатьох інших.

У сучасний період досвід провідних туристичних країн показує, що активна діяльність самої держави, спрямована на створення оптимальних умов для розвитку туристичної діяльності, формування законодавчої та нормативно-правової бази, що забезпечує сприятливі економічні умови для розвитку туризму, сприяє ефективному розвитку національної туристичної галузі.

РОЗДІЛ 2. БЕЗПЕКА В МІЖНАРОДНОМУ ТУРИЗМІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ

Сьогодні в міжнародному туризмі реалізують різні підходи щодо прогнозування розвитку ситуації, програми ризик-менеджменту і ін. Основною метою цих заходів є запобігання або мінімізація негативних наслідків для ведення бізнесу в тій чи іншій країні. Це ж стосується і туризму. З усіх груп ризиків - економічних, екологічних, найскладніше керувати політичними ризиками. Адже наступ політичних ризик-ситуацій дуже складно передбачити, а тим більше складно спрогнозувати масштаби ризик-ефектів, тривалість і наслідки дії цих ситуацій.

На підставі рейтингу, складеного експертами медичної сервісної компанії International SOS відзначені найнебезпечніші країни для подорожей у 2018 році.

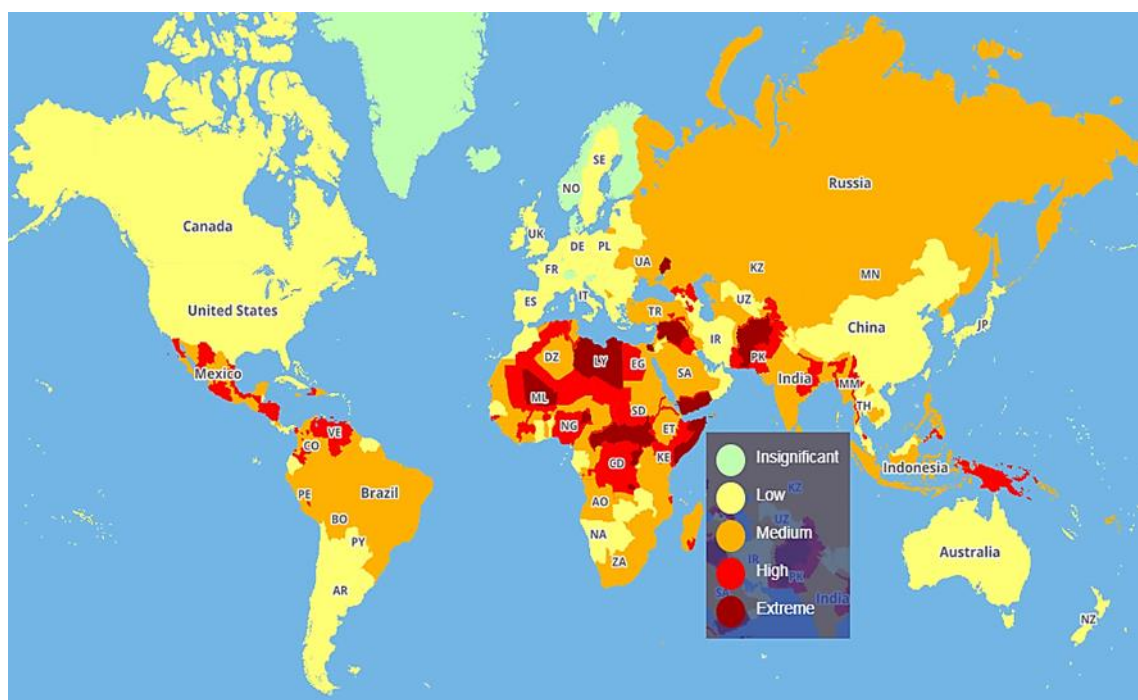

Рис. 2.1. Рівень загальної безпеки туристів згідно рейтингу International SOS

Джерело: [31]

Так, в число країн самих "шкідливих" для здоров'я людей включені Лівія, Малі, Південний Судан, Ємен, Сирія, Афганістан і Венесуела. До числа найбільш

безпечних віднесли практично всі країни ЄС, включаючи Францію, яка за останні роки стикається з низкою терористичних актів, а число переносників різного роду інфекцій з країн Африки та Близького Сходу зростає в рази за останні кілька років. До найбільш безпечних країн для відвідування туристами автори рейтингу віднесли і США, де масові розстріли на концертах, в церквах, теракти на спортивних змаганнях стають нормою дня сьогоднішнього

2.1. Основні аспекти, що впливають на безпеку міжнародного туризму в країнах Азії

Основними проблемами Азійського регіону, які стають на заваді забезпечення безпеки туристів.

Злочинність в Азії. Крадіжки, пограбування, вбивства - все це може трапитися в будь-якій країні світу. Якщо звернутися до статистики, то багато хто буде здивований. Кількість вбивств на 100 000 чоловік в азіатських країнах приблизно дорівнює або злегка перевищує європейський рівень, і нижче, ніж в Америці. Найнижчий цей показник у Сінгапурі (0,3) і Японії (0,4), а найбільш високий - в Індонезії (8,1) і М'янмі (10,2). Якщо порівняти з Бразилією (21), то Азія - просто еталон безпеки. Таїланд і США стоять на одному щаблі (4,8), а середній рівень по Європі - 3,1. Якщо брати кількість крадіжок і пограбувань на ті ж 100 000 чоловік, то ситуація трохи відрізняється, причому, в кращу сторону. Наприклад, в Іспанії відбувається 54,4 пограбування і 313 крадіжок. У Таїланді ці показники - 23,7 і 89 відповідно, а в США - 250,9 і 1993 роках.

Найпоширеніші випадки крадіжок - в громадському транспорті та в місці проживання, будь то готель, хостел або знімна квартира. Що стосується шахрайства, найпопулярніші способи описані в статті «Як обманюють туристів». У країнах Азії найчастіше обман полягає в тому, що до вас втираються в довіру, а потім намагаються підштовхнути до покупки будь-якого товару за завищеною ціною. Це і злочином щось важко назвати. А ось чого дійсно варто побоюватися, так це шахрайства з кредитними картами.

Друга реальна загроза, яка може зробити подорож по Азії небезпечною, - це наркотики. Зберігання, транспортування, вживання навіть «невинною» марихуани може спричинити за собою високий штраф або тюремне ув'язнення. За більш «важкі» наркотики можна отримати навіть смертний вирок. Тому на час подорожі варто не тільки відмовитися від «стимуляторів», а й пильно стежити за тим, щоб їх вам не підкинули.

Хвороби і інфекції. Всупереч поширеній помилці, щоб «підхопити заразу», подорожуючи по Азії, - потрібно гарненько постаратися. Наприклад, проігнорувати рекомендовану вакцинацію або приймати в їжу все, що попадеться під руку. Навіть при цьому більшість туристів «відбуваються легким переляком» у вигляді тимчасової діареї або простудних симптомів. Дотримуючись елементарних заходів безпеки, ризик захворювання можна звести до нуля. Комарі - небезпечні рознощики інфекцій.

Небезпеки на дорогах Азії. На думку багатьох туристів, саме цей фактор заважає безпечно подорожувати по Азії. У багатьох, так званих, країнах, що розвиваються, здається, навіть не здогадуються про існування правил дорожнього руху. Якщо додати до цього тотальне ігнорування шоломів і ременів безпеки, то виходить, що дорога - найнебезпечніше місце в азіатських країнах. Статистика тільки підтверджує вищесказане. З 100 000 чоловік, 19,6 вмирають щорічно в автокатастрофах в Таїланді, 23,6 - в Малайзії. Для порівняння, в Німеччині цей показник становить 6 осіб, в США - 13,9. Тільки в країнах Південно-Східної Азії кожну годину в результаті ДТП гине 40 осіб.

Ми розглянемо основні аспекти що мають значний вплив на рішення туристів при виборі тієї чи іншої країни для відвідування на прикладі ОАЕ, Йорданії, Омані та Туреччини

1. ОАЕ

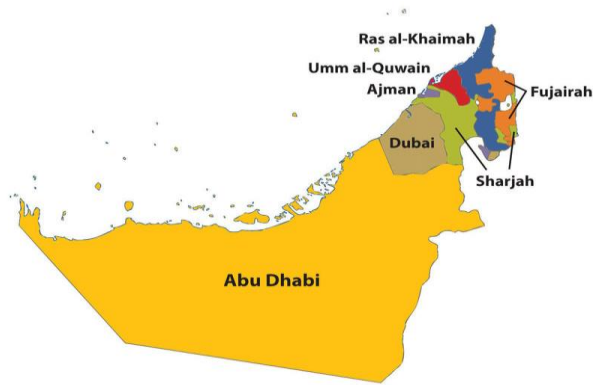

Рис.2.2. Об'єднані Арабські Емірати

ОАЕ – найбезпечніша арабська країна. У 2018 році вона зайняла 33 місце в рейтингу безпечних країн з 153. Крім цього, Емірати знаходяться на другому місці серед країн з найнижчим показником кількості вбивств на сто тисяч населення. Причому, що добре, безпечна вона не тому, що тут добре працює поліція, а тому що ОАЕ країна з найвищим рівнем життя, стабільністю політичних та економічних умов. Тут можна абсолютно спокійно гуляти вночі найтемнішими провулками і нічого не боятися.

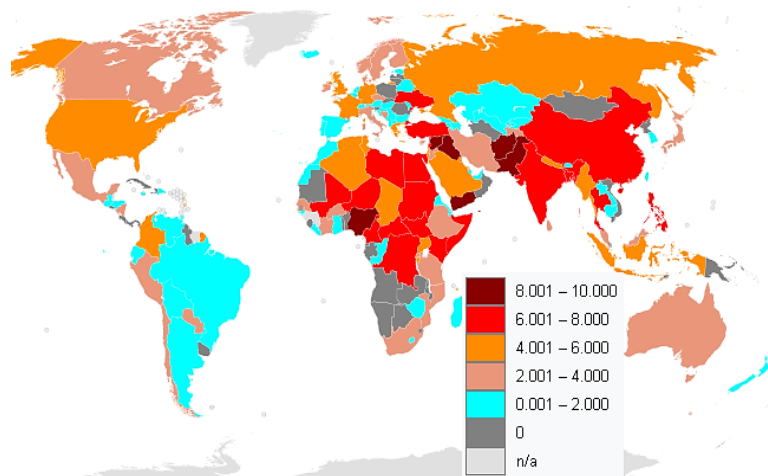

Рис.2.3. Відображення Глобального індексу тероризму за країнами світу в 2016-2019 роках

Джерело: [31]

Індекс враховує як внутрішні чинники - наприклад, рівень насильства в країні і злочинність, так і зовнішні - міжнародні відносини країни, витрати на військові потреби і інші параметри.

Емірати відомі своїми суворими звичаями і суворими законами. Тут дуже легко опинитися оштрафованим або навіть підданим тюремному ув'язненню за «нешкідливе», в нашому розумінні, порушення. Туристи, не виняток, і за найменшу провину відповідатимуть так само, як і місцеві жителі. Якщо поруч немає поліцейського, то це не означає, що за вами ніхто не спостерігає: в людних районах патрулюють поліцейські в цивільному одязі, повсюдно ведеться відеоспостереження, та й добропорядні громадяни можуть повідомити про порушення в поліцію. Законом забороняється лягати, показувати грубі жести, навіть серед туристів. За таке порушення особу можете бути оштрафовано або навіть засуджено до тюремного ув'язнення. Не слід цілуватися або обніматися привселюдно, виявляти в інший спосіб свої залицяння. За це також можливо опинитися у в'язниці. Не можна ходити в купальному костюмі в громадських місцях (крім пляжів), жінкам непристойно носити прозорий одяг, сукні або спідниці, що відкривають ногу вище коліна, одяг з відкритим животом, плечима або спиною. Навіть перебування на пляжі в дуже відвертому купальному костюмі може стати приводом для штрафу, а засмагати «топлес» категорично заборонено. Не варто чіплятися до жінок, розглядати дівчат. Такі дії вважаються грубим поведінням. Перевірка документів – не рідкість, а тому слід мати при собі паспорт або його ксерокопію. Не можна фотографувати місцевих жителів без їх дозволу. За таке порушення загрожує штраф або арешт. З огляду на те, що звертатися до місцевих жінок не бажано, запитати дозволу на зйомку вдасться тільки у чоловіків. Також заборонено знімати банки, державні установи, військові об'єкти.

Вживання наркотиків карається тривалим тюремним терміном або великим штрафом, а поширення – смертною карою або довічним ув'язненням. До кримінальної відповідальності може потрапити турист за вживання наркотиків навіть в тому випадку, якщо провозить з собою виписані лікарем ліки.

Багато з них (в тому числі ті, що продаються в Україні в аптеках відкрито) офіційно заборонені до вживання в ОАЕ.

Перехід вулиці в недозволеному місці карається штрафом або місяцем ув'язнення. За паління в недозволеному місці або за кинуте сміття повз урни або просто на землю накладається великий штраф. Азартні ігри в ОАЕ під заборонаю. Вживання алкогольних напоїв в громадських місцях заборонено. В місяць Рамадан в країні заборонено пити, їсти і палити від сходу до заходу сонця. Звичайно, на туристів це не поширюється, і в ресторанах готелів туристів годують і пригощають алкоголем, але в інших публічних місцях це правило порушувати не можна. Неповага до цієї традиції може привести до штрафу і навіть до тюремного ув'язнення.

2. Йорданія

Рис. 2.4. Карта Йорданії

Йорданія є однією з найбезпечніших арабських країн на Близькому Сході. Незважаючи на сусідство з такими неспокійними сусідами як Сирія, Ірак, Саудівська Аравія, Ізраїль і Палестина, які раз у раз стрясають то внутрішні то зовнішні проблеми, уряд Йорданії намагається зберігати стабільність усередині країни, і це за великим рахунком вдається. В країні існує проблема з біженцями з Іраку, Сирії та Лівії, але вона не критична. Проте, бажано утримуватися від подорожей в безпосередній близькості до Йордано-Сирійського кордону. Під час подорожі країною, а особливо в прикордонні райони, варто з собою носити паспорт на випадок перевірки документів. Особливо це стосується прикордонних з Ізраїлем районів Мертвого моря, долини Йордану і Арави.

Злочинність в країні дуже низька через жорсткий поліцейський режим, а також традиції, що склалися. Злочини проти особистості практично не зустрічаються. Також Йорданці досить сильно відрізняються від сусідніх мусульманських країн своєю терпимістю: навіть якщо ви порушите будь-які місцеві правила і традиції, місцеві жителі не стануть вести себе агресивно, а зі спокоєм і терпінням розкажуть як слід себе вести. Перш ніж когось сфотографувати необхідно обов'язково спитати дозвіл. Також не варто знімати військові об'єкти і транспортну інфраструктуру.

Для в'їзду в Йорданію немає обов'язкової вимоги про щеплення, але рекомендується зробити щеплення від гепатиту А і В, поліомієліту, правця і тифу. Медикаменти, які ви постійно вживаєте і які прописані лікарем, слід ввозити в оригінальній упаковці та з рецептом. Взагалі, слід подбати про наявність туристичної аптечки ще вдома: аптеки тут хоч і зустрічаються, ви можете не знайти в них те, що вам знадобиться.

Медичне обслуговування в Йорданії досить розвинене, але якісні клініки є тільки у великих містах. У готелях є лікарі, але звернення до них за допомогою платне. Екстрена допомога, яка не потребує госпіталізації - безкоштовна. Дуже рекомендується мати страховий поліс. Вважається, що вода з-під крана тут чиста і її можна пити. Проте, бажано пити тільки покупну. Від льоду в напоях краще утриматися.

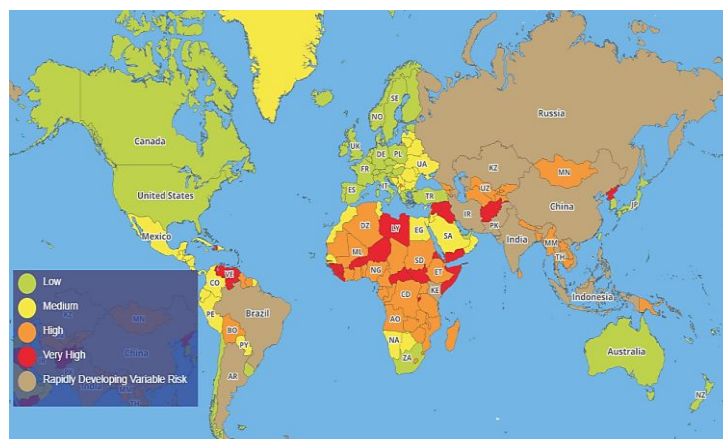

Рис. 2.5. Рівень якості медичної допомоги туристам згідно рейтингу International SOS

Джерело: [31]

3. Оман

Рис.2.6. Карта Омана

Оман, розташований на південному сході Аравійського півострова, вважається однією з найбезпечніших країн світу. Ця репутація базується на ряді факторів, включаючи стабільну політичну систему, ефективні правоохоронні органи, низький рівень злочинності та високу якість життя.

Оман є абсолютною монархією, де влада зосереджена в руках султана. Нинішній султан Хайсам бен Тарік продовжує політику свого попередника, султана Кабуса бен Саїда, який правив країною майже півстоліття. Така спадкоємність влади забезпечує політичну стабільність і передбачуваність, що сприяє загальному спокою в суспільстві. Відсутність політичних конфліктів та внутрішніх заворушень створює безпечне середовище для всіх жителів та відвідувачів.

Також Оман має один із найнижчих рівнів злочинності у світі. Країна відзначається низьким рівнем як насильницьких, так і ненасильницьких злочинів. Це досягається завдяки ефективній роботі правоохоронних органів, суворим законам і високому рівню соціальної відповідальності громадян. Поліція в Омані користується високою довірою серед населення і діє швидко та ефективно, що сприяє запобіганню злочинів.

Життя в Омані характеризується високим рівнем безпеки та якості. Країна інвестує значні кошти в інфраструктуру, медицину та освіту, що забезпечує високу якість життя для її громадян і резидентів. Сучасні лікарні, зручні транспортні системи та якісні освітні заклади роблять життя комфортним та безпечним. Крім того, Оман є країною з досить високим рівнем доходів на душу населення, що зменшує економічну напругу та соціальні проблеми.

4. Туреччина

Рис.2.7. Карта Туреччини

Туреччина – в цілому – безпечна країна. У всіх курортних місцях можна без жодного ризику прогулюватися в будь-який час доби. Єдине, чого варто побоюватися, – крадіжки дрібних предметів (наприклад, мобільних телефонів) або грошей. Готівку, документи і ювелірні прикраси рекомендується зберігати в сейфах, так як готелі завбачливо не несуть відповідальності за цінні речі, залишені в номерах. Оренда сейфа коштує 7- 10 TRY в день, а в багатьох готелях і зовсім пропонується безкоштовно.

Не рекомендується пити воду з вуличних фонтанчиків та з-під крану: слід вживати бутильовану воду. Занадто «солодкі» ціни на алкоголь в клубах і ресторанах нерідко є наслідком отруєння неякісним алкоголем.

В Туреччині в 2014-2015 роках, терористичні акти зробили негативний вплив на падіння попиту на текстильній промисловості, виробництва шкіри і на ринку нерухомості (більш 1.300 готелів, були виставлені на продаж, загальна

вартість яких перевищила 13 млрд. дол. США). Туристичний сектор відповідає за майже 50% дефіциту бюджету Туреччини.

Туреччина - країна, керівництво якої завжди застосовувало серйозні заходи для захисту як своїх громадян, так і іноземних гостей. Іноземні дипломатичні відомства тільки рекомендують своїм громадянам утриматися від відвідування місць на кордоні з Сирією. Прийняті турецькою стороною заходи безпеки полягають в наступному:

- число пересувних постів місцевої поліції стало значно більше. Навіть якщо це непомітно з боку, кожну машину ретельно доглядають. У водія перевіряють документи, візуально оглядають салон, а також вивчають вміст багажника;
- у місцях, де проходить відпочинок туристів, кількість поліцейських збільшилася на 10 000 чоловік. Перевагою є і те, що багато хто з них патрулюють в штатському. Це дозволяє не хвилювати відпочиваючих і не привертати увагу тих, хто може порушити громадський порядок;
- в посиленій режим переведена робота спецслужб, вдосконалені механізми передачі інформації і моментального реагування на різні загрози;
- під особливий контроль наказано взяти рейсові автобуси. Переважно це стосується тих, що прибувають з районів, що межують із Сирією;
- що стосується популярних курортів, відповідні інструкції дано і співробітникам готелів. Їм дано вказівку підвищити пильність і контролювати всі спроби сторонніх осіб, які намагаються проникнути на територію готелю.

Туреччина з 1 січня 2019 року вела податок на безпеку для туристів в розмірі 1,5 євро, який буде стягуватися в аеропортах по прильоту.

За даними порталу Turizmhaberleri, спочатку передбачалося ввести податок у розмірі 3 євро з людини. Однак асоціація туристичних агентств Туреччини TURSAB звернулася до міністра культури і туризму Туреччини Мехмету Нурі Ерсою з пропозицією знизити збір, так як мільйони туристів вже оплатили відпочинок в Туреччині в 2019 році. Після переговорів з міністерством

транспорту та інфраструктури було вирішено скоротити збір до 1,5 євро з людини.

2.2. Основні аспекти, що впливають на безпеку міжнародного туризму в країнах Європи.

З усіх груп ризиків - економічних, екологічних, найскладніше керувати політичними ризиками. Адже наступ політичних ризик-ситуацій дуже складно передбачити, а тим більше складно спрогнозувати масштаби ризик-ефектів, тривалість і наслідки дії цих ситуацій.

До числа найбільш безпечних країн віднесли практично всі країни ЄС, включаючи Францію, яка за останні роки стикається з низкою терористичних актів, а число переносників різного роду інфекцій з країн Африки та Близького Сходу зростає в рази за останні кілька років.

Таблиця 2.1

ТОП-20 найбезпечних країн світу згідно Глобального індексу миру в 2017-2019 рр.

Країна	2019 місце	2019 бал	2018 місце	2018 бал	2017 місце	2017 бал
Ісландія	1	1,096	1	1,111	1	1,192
Нова Зеландія	2	1,192	2	1,241	4	1,287
Австрія	3	1,274	4	1,265	3	1,278
Португалія	4	1,318	3	1,258	5	1,356
Данія	5	1,353	5	1,337	2	1,246
Канада	6	1,372	8	1,371	8	1,388
Чехія	7	1,381	6	1,36	6	1,360
Ірландія	10	1,393	10	1,408	12	1,433
Словенія	11	1,396	7	1,364	10	1,408
Швейцарія	12	1,407	9	1,373	7	1,370
Австралія	13	1,435	12	1,425	15	1,465
Швеція	14	1,502	18	1,516	14	1,461
Фінляндія	15	1,506	17	1,515	11	1,429
Норвегія	16	1,519	14	1,486	17	1,500
Німеччина	17	1,531	16	1,5	16	1,486
Угорщина	17	1,531	15	1,494	19	1,534

Джерело: [17]

Ми розглянемо основні аспекти що мають значний вплив на рішення туристів при виборі тієї чи іншої країни для відвідування на прикладі Німеччини

Рис. 2.Карта Німеччини

Жителі Берліна одногосно відносять до найнебезпечніших районів місто Кройцберг, де знаходяться штаб-квартири як терористичних ісламських, так і антиісламських організацій, тому гостям краще його виключити з туристичних маршрутів.

В Німеччині, перш за все необхідно подбати про збереження грошей і документів. Всі цінні речі і документи можна здати на зберігання в сейф готелю. Гроші та кредитні картки не слід носити в легкодоступних місцях – краще покласти їх, у внутрішню кишеню піджака. Необхідно пам'ятати, що найбільш часто крадіжки відбуваються в людних місцях (вулична юрба, скупчення людей в магазинах, в транспорті тощо), тому опиняючись в таких місцях треба бути особливо уважними. Носити з собою великі суми готівки, а тим більше діставати і перераховувати їх у всіх на виду, категорично не рекомендується. Бажано перед поїздкою придбати дорожні чеки або покласти необхідну суму грошей на картку. Настійно рекомендується мати з собою записані адреси і телефони дипломатичних установ України в Німеччині (посольство, консульства). У випадках прибуття в Німеччину на тривалий період (робота, навчання тощо), бажано відразу ж встати на консульський облік в посольстві України – це допоможе захистити власні інтереси в разі потреби.

Слід пам'ятати, що закордонний паспорт є основним документом, тому потрібно уникати ситуацій, коли хтось намагається взяти його «на зберігання» – особливо часто такі ситуації виникають при спробах нелегальної роботи українських громадян в Німеччині. Природно, що паспорт періодично буде вам необхідний – наприклад, при поселенні в готель, облаштування у легального роботодавця (з яким укладено контракт) після прибуття в Німеччину та в інших випадках, проте якщо хто-небудь вимагає паспорт в якості застави в будь-яких сумнівних або незаконних ситуаціях, не треба іти на такий крок, оскільки виникає ризик залишитися без документів і потрапити в будь-який вид залежності.

Якщо ж ви все-таки потрапили в неприємну ситуацію, негайно звертайтеся в поліцію, навіть якщо недостатньо добре володієте німецькою мовою (іноді ця обставина зупиняє українських громадян). У поліцейській дільниці допоможуть знайти перекладача (в разі необхідності), а також нададуть можливість зв'язатися з дипломатичним представництвом України.

2.3. Основні аспекти, що впливають на безпеку міжнародного туризму в країнах Американського континенту

Америка в даний час є другим за популярністю туристичним напрямком після Європи. Різноманітні туристичні ресурси цієї частини світу обумовлюють розвиток багатьох видів туризму. В цій частині світу розташовуються країни, які можна віднести до країн із середнім рейтингом безпеки:

1. Гаїті є однією з найменш розвинених країн на американському континенті. Тут більше 80% людей перебуває за межею бідності, що породжує організовані банди злочинців, які володіють великою силою. Тут нерідкі випадки викрадення людей, причому не тільки багатих жителів Гаїті, а й туристів - на цьому бідні гаїтянці заробляють гроші. Причому уряд закриває на це очі, так як має чималий відсоток з цих протизаконних дій.

2. Венесуела відрізняється сильною політичною нестабільністю і, крім того, тут нерідкі кишенькові крадіжки. На вулиці не варто носити дорогі прикраси, прилюдно діставати гроші, а також краще уникати бідних районів, де можуть не просто обікрасти, але і нанести тілесні ушкодження.

3. Колумбія, розташована в Південній Америці, стала набагато безпечніше, ніж раніше. Місцевий уряд вживає всіх можливих заходів для встановлення порядку, але вбивства, викрадення і наркоторгівля все ж роблять її не дуже популярною в очах туристів. В країні досі наявності політична нестабільність, а на кордонах нерідко трапляються збройні конфлікти, так що прикордонних зон туристам краще намагатися уникати.

4. Бразилія - це країна чудових пляжів і привабливої природи, вона останнім часом стає все більш популярною серед туристів. Однак вирушаючи до Бразилії, не варто забувати, що країна ця не дуже розвинена, і тут до сих пір дуже високий рівень злочинності. Як правило, туристи легко можуть стати жертвами кишенькових злодіїв, так що слід залишати всі цінні речі в готелів. Крім злодіїв ця країна небезпечна з точки зору охорони здоров'я - останнім часом тут з'явилося більше хворих лихоманкою денге і жовту лихоманку, так що слід подбати про щеплення.

5. Незважаючи на те, що Мексика зараз дуже популярна серед туристів, вона теж відрізняється високим рівнем злочинності. Звичайно, це країна древніх індіанських імперій з цікавими пам'ятками і гарними пляжами, однак політична напруженість, корупція, викрадення і злочинність - не дуже хороші умови для відпочинку. Тут слід бути обережним, не гуляла одному і вечорами, не відвідувати бідні райони, а цінні речі краще залишати в готелі.

Проблеми забезпечення безпеки туристів не обійшли стороною і "Велике яблуко" - місто Нью-Йорк, який довгий час є однією з кримінальних столиць світу. Тут одним із способів боротьби зі злочинністю є відмова від відвідування туристами певних місць. Заради власної безпеки туристам рекомендують не користуватися послугами метрополітену в пізній час доби і не гуляти по околицях міста. Одним з безпечних видів транспорту в темний час доби є таксі.

Приїжджі вибирають таксі тільки жовтого кольору, попередньо звіривши фотокартку в посвідченні з особою самого водія. Крім перерахованого в категорію небезпечних місць входить район Harlem, South Bronx і Bowery.

Небезпечним районом Мехіко вважається ринок Тепіто, де торгують контрабандними товарами. Слід обходити стороною нетрі, виключити демонстрацію матеріального достатку на вулицях міста і, особливо, в Чапультепському парку - велика ймовірність нападу з боку місцевого криміналітету.

За багатьма рейтингами, що враховує кримінальні події, країни Латинської Америки, завжди знаходиться на перших місцях. І дійсно, злочинність Латинської Америки - серйозна проблема, досить часто затьмарює життя як місцевим, так і приїжджим. Треба сказати, що багато проблем у туристів відбуваються через недосвідченість і недотримання елементарних норм безпеки. У Південній Америці зустрічаються часом досить специфічні способи крадіжки і грабежу, які не використовуються більше ніде.

Таблиця 2.2

Основні види крадіжок та країни поширення в країнах Південної Америки

Вид криміналу	Де поширене
1. Крадіжка. Найпопулярніший вид криміналу, поширений так чи інакше по всьому світу. Однак в Латинській Америці професійних злодюжок набагато більше, ніж в Європі чи Азії.	
1.1. Крадіжка з речей з рюкзака або сумки в громадських місцях, транспорті кишеньковими злодіями.	Всі країни
1.2. Крадіжка сумок і рюкзаків в кафе, на лавочках, громадських установах	Всі країни за винятком півдня Чилі
1.3. Крадіжка з номера готелю	
2. Грабіж. Менш поширений, але більш неприємний вид злочинності.	

Продовження таблиці 2.6

<p>2.1. Грабіжник вихоплює сумку з рук, або здирає з плеча, і тікає. Іноді з рук туристів вихоплюються фотоапарати в момент зйомки, дорогі прикраси, сережки.</p>	<p>Бразилія, Колумбія, Венесуела, Перу, Еквадор</p>
<p>2.2. Розвиток п. 2.1. Зграйка дітей оточує вас, і починає нишпорити по кишенях, і тягти з них все, що знайдуть. Після чого розбігаються в різні боки. Оскільки ви двома руками не можете протистояти десяти-двадцяти, то діти зазвичай досягають успіху.</p>	<p>Бразилія</p>
<p>2.3. Відволікаючий маневр. Вас непомітно обливають нечистотами, або яким-небудь кремом. Після чого раптом до вас звертається жінка і вказує, що у вас бруд на спині. Ви дивіться і жахає, що так примудрилися забруднитися. Жінка пропонує вам почистити одяг, або потримати сумку, щоб ви самі почистили. Поки ви зайняті чищенням спини, ваша сумка благополучно зникає.</p>	<p>Аргентина, Еквадор.</p>
<p>2.4. Озброєний вуличний грабіж. Одне з найбільш неприємних з можливих пригод. Бандити підходять до вас зі зброєю (холодним або вогнепальною) і пропонують віддати ваше майно. Найнеприємніше, що в разі, якщо зброя - ніж, бандити можуть для залякування нанести деякі пошкодження вашому організму незалежно від того, віддаєте ви їм те, що вони хочуть, чи ні. Однак частіше все ж обходиться без крові.</p>	<p>Венесуела (Каракас, Маракайбо, Пуерто-ла-Крус), Колумбія (Богота, Медельїн, Манісалес), Еквадор (Кіто, Гуаякіль), Перу (Трухільо, Ліма), Бразилія (Сан-Паулу, Ріо-де-Жанейро, Порту-Алегрі, Салвадор, Ресіфі, Форталеза), Аргентина (Буенос-Айрес)</p>
<p>2.5. Грабіж в таксі. Бандит під виглядом таксиста заводить в глухе місце, або за місто, після чого грабує за допомогою зброї.</p>	
<p>2.6. Грабіж міжміського автобуса. Бандити зупиняють автобус на глухому перегоні, після чого за допомогою пістолетів грабують пасажирів, забираючи всі гроші і цінні речі.</p>	<p>Колумбія, Перу</p>

2.7. Грабіж при знятті грошей в банкоматі. Також можливий сценарій, коли при грабежі туриста відвозять до банкомату і, погрожуючи, вимагають сказати пін-код.	
2.8. Грабіж в кафе. В Аргентині відомо як «експрес-пограбування». Бандити під'їжджають до якого-небудь кафе або ресторану, і швидко в плині двох секунд обходять зі зброєю всіх відвідувачів, забираючи у них всю наявну готівку, прикраси, електронні прилади. Також відбувається зачистка каси.	Аргентина, Перу, Колумбія, Венесуела
2.9. Грабіж в машині. До стоїть в пробці або на світлофорі машині під'їжджає мотоцикліст, і під загрозою зброї змушує віддати водія і пасажирів наявні гроші і прикраси. Вечірньої пори на глухих вулицях машину можуть оточити і піші бандити.	Бразилія, Перу, Венесуела

Джерело:[24]

Отже, щодо основних аспектів, що впливають на безпеку міжнародного туризму в країнах Американського континенту, вказує на наявність численних викликів. Основні загрози включають високий рівень злочинності, особливо в деяких країнах Латинської Америки, терористичні ризики, природні катастрофи, такі як урагани та землетруси, а також політична нестабільність. Додатково, пандемії, як-от COVID-19, підкреслюють важливість санітарно-епідеміологічної безпеки. Для покращення безпеки туристів необхідно підвищувати рівень міжнародної координації, впроваджувати сучасні технології для моніторингу та реагування на загрози, а також розробляти превентивні заходи та плани кризового менеджменту.

Висновки до 2 розділу

У сучасний період досвід провідних туристичних країн показує, що активна діяльність держави, спрямована на створення оптимальних умов для розвитку туристичної діяльності, формування законодавчої та нормативно-

правової бази, що забезпечує сприятливі економічні умови для розвитку туризму, сприяє ефективному розвитку туристичної галузі.

Так, в число небезпечних країн для здоров'я людей включені Лівія, Малі, Південний Судан, Ємен, Сирія, Афганістан і Венесуела.

До числа найбільш безпечних віднесли практично всі країни ЄС, включаючи Францію, яка за останні роки стикається з низкою терористичних актів, а число переносників різного роду інфекцій з країн Африки та Близького Сходу зростає в рази за останні кілька років.

До найбільш безпечних країн для відвідування туристами автори рейтингу віднесли і США, де масові розстріли на концертах, в церквах, теракти на спортивних змаганнях стають нормою для сьогодення.

Згідно з дослідженням Інституту світової економіки, найбезпечніші країни для туризму - Швейцарія, Сінгапур, Гонконг. Спокій і респектабельність є візитною карткою Швейцарії. Три міста в цій країні - Женева, Берн і Цюрих - входять в першу десятку найбезпечніших міст в світі. В країні число поліцейських на 100 тисяч жителів є одним з найнижчих - 216 людей. Найбільш проблемні країни з точки зору безпеки для туристів Афганістан, Південний Судан, Ірак

Разом з цим, практика безпеки життєдіяльності показує, що абсолютної безпеки не існує, а отже, гарантувати повну безпеку туристу коли він вирушає в подорож не можливо. Однак істотного зниження потенційної можливості виникнення небезпеки і загроз в поїздки може супроводжувати чітке планування підготовки і здійснення поїздки. Забезпечення безпеки туристів в таких містах і країнах зводиться не більше ніж до обмеження відвідування певних кварталів або територій.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ БЕЗПЕКИ У МІЖНАРОДНОМУ ТУРИЗМІ

3.1. Міжнародний правовий зміст гарантування безпеки туриста

Забезпечення безпеки туризму повинно бути засноване на ретельно продуманій, цілеспрямованій і комплексній системі заходів з метою створення таких умов, при яких будь-яка подія з туристом завідомо не могло б відбутися. Безпеку туризму можна поділити на ряд рівнів, починаючи з безпеки засобів розміщення і транспорту, готельних і рекреаційних комплексів, туристичних центрів, а також країни в цілому. При цьому вводяться заходи безпеки не повинні завдавати шкоди інтересам, обмежувати права і свободи як самих туристів, так і місцевих жителів.

Наприклад, окремий план безпеки складено з міжнародного аеропорту м Мехіко як найбільшому елементу інфраструктури туризму, обслуговуючому понад 20 млн. пасажирів на рік. Створення подібних програм забезпечення безпеки туризму характерно для багатьох країн. Аналогічне завдання стоїть і перед органами управління туризмом в країнах із середнім та високим рівнем загроз.

Програма безпеки туризму в таких країнах, як Мексика, Венесуела, Бразилія та Колумбія протягом 2017-2019 рр. включала наступні заходи:

- створення інформаційних пунктів в місцях в'їзду іноземних туристів в аеропортах, морських терміналах та інших прикордонних пунктах для надання їм консультаційної та іншої допомоги. Наприклад, частина цієї роботи покладено на посольства Мексики в країнах світу, звідки йде основний потік туристів, що прибувають;

- видання під егідою міністерства туризму державних інформаційних матеріалів по Мексиці, Бразилії, Колумбії соціально-культурним та національним особливостям їх населення. У цих публікаціях названі місця

підвищеної криміногенної обстановки в ряді туристичних центрів, дані огляди практики дій місцевих злочинних елементів по відношенню до іноземців;

- прийняття законодавчих та інших нормативних актів щодо посилення заходів покарання за обман туристів водіями таксі, службовцями готелів, ресторанів, магазинів і інших підприємств обслуговування;

- лише в Мексиці створено "туристської поліції" - єдиного центру інформації і мобільного поліцейської служби м. Мехіко з надання термінової допомоги туристам. При в'їзді в країну кожному туристу вручаються координати і телефони цього центру (персонал центру вільно володіє шістьма іноземними мовами (англійською, французькою, німецькою, італійською, шведською та японською)).

Заходи громадської безпеки в сфері туризму в цих країнах включають в себе заходи в області антикримінальної безпеки, протидії правопорушенням щодо туристів, а також інші заходи, спрямовані на зміцнення законності і правопорядку в країні (місці) тимчасового перебування туристів.

Очевидно, що злочини проти туристів завдають серйозного удару по іміджу і привабливості країни (місця) тимчасового перебування (далі також - туристська дестинації). Тому цілком виправданими видаються дії тих держав, які в інтересах розвитку туризму встановлюють жорсткі юридичні санкції щодо осіб, які зазіхають на життя, здоров'я і майно туристів. Так, наприклад, в Бразилії представники влади Ріо-де-Жанейро, що очолюють туристичну галузь, запропонували прийняти закон, згідно з яким максимальне покарання за вчинення грабежу відносно іноземців має скласти 15 років позбавлення волі, тоді як зараз згідно бразильському законодавству за подібне діяння може бути призначено покарання до 10 років позбавлення волі незалежно від національності жертви.

Досвід забезпечення громадської безпеки в окремих туристських територіях також свідчить про наявність у них спеціальних правових актів, що регулюють суспільні відносини в цій сфері. Так, туристична адміністрація штату Гавайських островів підготувала стратегічний план в області забезпечення

безпеки туристів на період 2016-2025 рр. Основними цілями прийняття документа були:

- запобігання адміністративним правопорушенням, злочинам та іншим загрозам безпеці шляхом навчання і освіти туристів, місцевого населення і працівників туристичної індустрії в області потенційних ризиків, пов'язаних зі здоров'ям і безпекою туристів;

- підтримка і зміцнення громадської безпеки та громадського порядку в місцях тимчасового перебування туристів;

- посилення заходів особистої безпеки туристів і місцевого населення в аеропортах, морських гаванях і інших місцях підвищеної небезпеки для особистої безпеки туристів;

- припинення наркоторгівлі та інших злочинів;

- надання сприяння туристам, які стали жертвами злочинів, нещасних випадків та інших небезпек, в тому числі в результаті надзвичайних ситуацій.

Основні напрямки, що окреслені в картках з питань безпеки туристів в таких країнах, як Мексика, Венесуела, Гаїті, Бразилія, Колумбія та Філіппіни в 2010-2017 рр. в основному були направлені на запобігання настанню небезпечних ситуацій для іноземних туристів. Для цього туристам необхідно було виконувати ряд правил, а саме:

- не брати участі в політичних дискусіях або публічних заходах і не брати участь у вирішенні будь-яких місцевих питань, пов'язаних з поточною політичною ситуацією;

- не намагатися перетнути дорожню блокаду, навіть якщо вони з'являються без нагляду;

- туристам необхідно уникати місць, де проходять демонстрації і великі збори;

- не наближатися до адміністративних об'єктів, включаючи президентський палац, військові об'єкти, урядові будівлі і аеропорти;

- дотримуватися інструкцій місцевої влади та туристичного оператора;

- здійснювати моніторинг місцевих ЗМІ для отримання інформації про поточні демонстрації;
- туристам не рекомендовано ходити по вулицях міста вночі і прогулянок на самоті в менш жвавих або ізольованих місцях протягом дня;
- не відвідуйте «барріо» (густонаселені нетрі), особливо в східних та західних районах Каракаса, а також в будь-якій частині країн, оскільки вони вкрай небезпечні;
- тримати паспорт і інші проїзні документи завжди в безпеці;
- не показувати ознаки достатку або показувати цінності, особливо ювелірні вироби та електроніку, в тому числі мобільні телефони;
- уникати носити з собою великі суми готівки;
- завжди здійснювати подорож з закритими дверима і закритими вікнами;
- уникати водіння після настання темряви;
- підтримувати високий рівень пильності і поінформованості про особисту безпеку в будь-який час;
- повідомляти про будь-які підозрілі дії в органи безпеки;
- переконатися, що у готелі або курорті передбачені належні заходи безпеки;
- зберігати цінні речі в сховищах;
- зберігати рюкзаки і сумки далеко від руху, так як мотоциклісти можуть захоплювати сумки у пішоходів, що іноді може призвести до травми;
- остерігатися доброзичливих незнайомих, що пропонують провести вас по місту або на екскурсії;
- бути обережними при спілкуванні з недавніми знайомими, особливо коли вони пропонують поїздки;
- використовувати банкомати, розташовані в безпечних місцях, тільки в світлий час доби;
- не користуватися банкоматами в аеропорту;
- бути гранично обережними після обміну або зняття грошей
- бути обережними при поводженні з грошима на публіці;

- уникати використання карт-рідерів з нерегулярною або незвичайною функцією;
- при введенні PIN-коду закривати клавіатуру однією рукою;
- перевіряти будь-які несанкціоновані транзакції в виписках по рахунку;
- уникати таксі на вулиці. Використовувати авторитетні компанії таксі, такі як онлайн-транспортні компанії, готельні таксі або таксі, що базуються на спеціально виділених стійках (sitios). Наприклад, у Мехіко всі дозволені урядом таксі мають номерні знаки, що починаються з «А» або «В». Таксі з позначених стендів мають як логотип своєї компанії, так і номерний знак, надрукований на бічній стороні автомобіля.

3.2. Аналіз та перспективи діяльності спеціалізованих служб по забезпеченню безпеки міжнародних туристів.

У вузькому значенні забезпечення безпеки туризму представляє собою управлінську діяльність органів виконавчої влади, яка за своїм характером включає в себе різні види юридичної та іншої діяльності, спрямовані на створення і підтримку необхідного рівня захищеності сфери туризму: попередження та нейтралізація загроз безпеці, ліквідація і (або) зниження тяжкості їх наслідків, відновлення нормального функціонування об'єктів безпеки, порушеного в результаті дії загроз безпеці.

Зміст такої діяльності включає в себе наступні функції:

- діагностику - з'ясування стану об'єкта безпеки і (або) джерела небезпеки;
- прийняття рішень про застосування заходів безпеки;
- встановлення організаційних зв'язків між суб'єктами забезпечення безпеки і (або) об'єктами безпеки;
- здійснення соціального регулювання відносин у сфері безпеки та контролю (нагляду) за джерелами небезпеки, об'єктами безпеки, суб'єктами забезпечення безпеки;

- моніторинг, збір, аналіз і перетворення інформації, необхідної для забезпечення безпеки, в тому числі використання електронних засобів опису та моделювання адміністративно-управлінських процесів.

У правовому сенсі забезпечення безпеки туризму представляє собою юридичну діяльність спеціально уповноважених органів виконавчої влади, здійснювану з використанням правових та інших засобів, для охорони (захисту) життєво важливих інтересів сфери туризму, її підсистем і елементів, інших об'єктів безпеки в сфері туризму від загроз безпеки, а також правореалізаційної діяльності громадян і юридичних осіб щодо захисту своїх прав і законних інтересів.

Як показує досвід, питання забезпечення безпеки туризму, а також розвитку системи державного управління ризиками та кризовими ситуаціями в сфері туризму є одним з пріоритетних напрямків туристичної політики, нормотворчості та правозастосування багатьох іноземних держав.

Найбільш показовим прикладом в цьому відношенні є Австралія, де існує загальнонаціональний план забезпечення безпеки туризму. План спрямований на організацію взаємодії австралійських національних і регіональних органів управління в сфері туризму і представників туристичної індустрії з метою забезпечення своєчасної та оперативної реакції національної системи безпеки туризму на загрози національній безпеці.

Основними завданнями плану є оцінка рівня конкретної загрози безпеки, вироблення пропозицій реагування на неї, а також координація дій ключових учасників сфери туризму Австралії. План визначає загальний порядок дії системи управління туризмом Австралії в разі виникнення загрози безпеки (ризик) в залежності від ступеня і характеру її небезпеки (всього виділяється п'ять рівнів активації плану).

Змістовну сторону плану відрізняє як наявність загальних принципів взаємодії організацій, що беруть участь в забезпеченні безпеки туризму, так і детальна регламентація часових рамок, управлінських дій і процедур в процесі здійснення такої взаємодії (включаючи визначення конкретних термінів і

тривалості проведення необхідних нарад, а також часу випуску актуальних інформаційних матеріалів).

В Австралії використовується система класифікації ризиків, яка передбачає їх поділ на прямі і непрямі. Головна перевага такого підходу полягає в тому, що він дозволяє виявити не тільки реальні і потенційні загрози, але і «неочевидні» ризики, негативні наслідки яких можуть позначитися на розвитку туризму в середньостроковій і довгостроковій перспективах. Рівень активації плану залежить від того, наскільки ризик позначиться на кожному з шести ключових критеріїв (показників) безпеки туризму, серед яких:

- 1) образ Австралії як країни, сприятливої для туризму («туристичний бренд»);
- 2) стан та розвиток міжнародного туризму;
- 3) стан і розвиток внутрішнього туризму;
- 4) рівень прибутковості індустрії туризму;
- 5) здатність індустрії туризму до відновлення в результаті впливу загроз безпеки;
- 6) розмір державної фінансової підтримки, необхідний для відновлення індустрії туризму.

Процес реагування на ризик і загрози безпеки включає в себе чотири етапи: комунікація; маркетинг; дослідження; підтримка туристичної індустрії. Розробка і впровадження плану стали можливі завдяки створенню в Австралії єдиних принципів управління і забезпечення безпеки туризму на всіх рівнях публічної влади, з активним залученням у цю систему інститутів громадянського суспільства.

Зарубіжний досвід реалізації функцій і повноважень органів виконавчої влади щодо інформування громадян про небезпеки за кордоном також може бути вельми корисний для країн з середнім та високим рівнем загроз. Так, Міністерством закордонних справ і міжнародної торгівлі Канади видається і регулярно актуалізується довідник, який містить детальну інформацію про заходи особистої безпеки підданих Канади під час їх подорожей за кордоном, а

також іншу інформацію, необхідну мандрівникові для комфортної та безпечної поїздки. Крім того, для інформування про загрозу безпеці в країні (місці) тимчасового перебування Міністерством закордонних справ і міжнародної торгівлі Канади на офіційному сайті в мережі Інтернет розміщуються графічні схеми, що відображають рівень ризику (загрози безпеки) для життя і здоров'я мандрівника в кожній державі світу (включаючи окремі регіони країни), а також відповідні рекомендації і попередження. Дана інформація актуалізується в режимі реального часу і включає в себе такі відомості про загрози безпеки (ризик для мандрівників).

Перший рівень - мінімальний (нормальний) рівень ризику, загальні рекомендації щодо дотримання заходів безпеки під час подорожі.

Другий рівень - прийнятний (допустимий) рівень ризику (наявність потенційних загроз безпеки). Спеціальні рекомендації - бути гранично уважним і обачним під час подорожі, дотримуватися додаткових заходів безпеки.

Третій рівень - підвищений рівень ризику (наявність реальної загрози безпеці). Рекомендації - виважено підходити до прийняття рішення про поїздку, по можливості відкласти поїздку на інший час, не відвідувати особливо небезпечних місць на території іноземної держави (офіційне попередження Уряду Канади).

Четвертий рівень - неприпустимий (надзвичайний) рівень ризику (загроза безпеці надзвичайного характеру). Рекомендації - уникати будь-яких поїздок в цю країну (місце) тимчасового перебування (офіційне попередження Уряду Канади).

У США функціями з інформування мандрівників про загрози безпеці за кордоном має Бюро консульських питань США (далі - БКВ). БКВ публікує перелік країн, відвідування яких громадянам США не рекомендуються (Travel Warnings), або поїздка в які пов'язана з певним ризиком (Travel Alerts).

Критеріями, відповідно до яких приймаються рекомендації про небажаність в'їзду в ту чи іншу країну, є наявність протягом тривалого часу потенційно небезпечних умов для перебування там громадян США, а також

обмеженість надання Урядом США консульської та іншої допомоги своїм громадянам в країні тимчасового перебування, в тому числі з причини припинення діяльності там дипломатичного представництва США. Підставами для появи попереджень громадян США про наявність підвищеної небезпеки в країні тимчасового перебування можуть бути наступні обставини:

- 1) стрімке зростання ризику заподіяння шкоди життю та здоров'ю громадян США;
- 2) стихійне лихо;
- 3) терористична атака;
- 4) державний переворот;
- 5) річниця терористичної атаки;
- 6) демонстрації, пов'язані з проведенням в країні виборів;
- 7) значущі суспільно-політичні та інші заходи (великі міжнародні конференції, спортивні змагання та ін.).

Значний ефект у справі охорони громадського порядку і забезпечення безпеки туризму в ряді країн досягнуто завдяки використанню спеціалізованих правоохоронних органів - «туристської поліції».

Перший підрозділ туристичної поліції було створено Королівської поліцією Малайзії 22 лютого 1988 У даний час тільки контингент туристської поліції Куала Лумпура налічує близько 200 співробітників. На сьогодні більш ніж у половині таких країн подібна служба є частиною державної або муніципальної поліції (Малайзія, Єгипет, Ізраїль, Йорданія та ін.). На туристську поліцію, крім протидії злочинності в сфері туризму (включаючи наркозлочинність), покладаються також функції охорони пам'яток культури, навколишнього середовища, надання туристам необхідної інформації, охорона місцевих етнічних груп. Співробітники туристської поліції в 41% країн навчаються іноземним мовам, в 26% - проходять підготовку за спеціальними туристським дисциплін, в 37% країн підтримують регулярний зв'язок з туристичними відомствами, фірмами і звичайною поліцією.

Функції туристичної поліції є:

- забезпечувати безпеку і допомогу туристам;
- добре знати турцентри і туристські визначні пам'ятки;
- надавати туристам необхідну інформацію та допомагати порадами;
- забезпечувати безпеку на території турцентрів для туристів і не допускати ніяких злочинних дій;
- не допускати насильницьких дій або шахрайства по відношенню до туристів під час їх перебування в країні;
- дбати про те, щоб туристи були проінформовані про місцеві норми поведінки та звичаї, законах і правилах;
- прискорювати процедури, пов'язані з розслідуванням і слуханням в судах кримінальних справ, що мають відношення до туристів;
- відстежувати і не допускати будь-які неправомірні дії або шахрайства в індустрії туризму;
- надавати допомогу і необхідну інформацію туристам, які постраждали в результаті нещасних випадків, крадіжок або втрати важливих документів

Туристична поліція є службою, що не володіє повноцінними поліцейськими повноваженнями і в значній мірі відповідає за складання звітів для страхових компаній щодо жертв крадіжок та інших злочинів пов'язаних з туристами. У більш серйозних випадках туристична поліція складає звіти про злочини, які згодом передаються регулярній поліції країни.

Цікавий досвід Європейського союзу в визначенні поняття «безпека готелю». Безпека готелю - це забезпечення здоров'я та фізичної недоторканності гостей як споживачів послуг. У той же час безпеку працівників готелю також включається в обсяг поняття безпеки готелів, особливо в тій частині, в якій вона пов'язана з безпекою гостей-споживачів. З урахуванням такого широкого тлумачення поняття безпеки в ЄС були прийняті Рекомендації Ради «Про заходи протипожежної безпеки в готелях» (від 22 грудня 1986 року).

У них виділяється такі заходи (вимоги, правила) безпеки в готелі: безпечні запасні виходи; надійність будівлі, яка в разі пожежі дозволить будівлі не зруйнується в період здійснення евакуації гостей і працівників; обмеження

(заборона) на використання легкозаймистих матеріалів при будівництві будівлі та оздоблення приміщень; безпечне технічне оснащення та обладнання; ефективні засоби пожежної сигналізації та оповіщення про пожежу; наявність інструкцій з безпеки, включаючи план евакуації в кожному готельному номері; ефективні засоби пожежогасіння; навчання персоналу готелю протипожежним заходам.

Дотримання готелем вимог і правил безпеки є одним з необхідних умов для проходження готелем процедури класифікації з метою здійснення діяльності на території держав - членів ЄС. Питання уніфікації вимог і гармонізація критеріїв класифікації готелів та інших засобів розміщення придбав особливу значущість для європейського туристичного ринку після прийняття Директива 2006/123 / ЄС Європейського Парламенту та Європейської Ради від 12 грудня 2006 року "Про послуги на внутрішньому ринку». Дана директива закликає до скасування бар'єрів в діяльності постачальників послуг і обмежень у свободі надання послуг між державами - членами Європейського Союзу. Директива поширюється на відносини у сфері туризму, в тому числі пов'язані з наданням готельних послуг і вказує на необхідність класифікації готелів, як на пряму, що заслуговує на особливу увагу.

Отже, безпека туриста безпосередньо залежить від політики держави, заходів, що вживаються фірмами, турагентами та туроператорами, а також від дій самого туриста. Безпека туризму та зменшення ризиків при подорожі стосуються широкого кола проблем, в тому числі забезпечення медичного обслуговування, перевірки технічного та санітарного стану туристського інвентарю і об'єктів туристичної інфраструктури, організації роботи служб порятунку і швидкої допомоги, страхування, своєчасного інформування про існуючі загрози, забезпечення негайного відгуку на скарги туристів, органів охорони пам'яток і навколишнього середовища.

Туристські підприємства зобов'язані ознайомити туристів з елементами ризику кожної конкретної туристкою послуги і заходами по його запобіганню. Інформація, необхідна для туристів, з метою охорони їх життя і здоров'я

надається завчасно до початку відпочинку і в процесі обслуговування. Інформація, що характеризує особливості туристського маршруту, необхідний рівень особистої фізичної підготовки туриста, особливості індивідуальної екіпіровки, повинна міститися в рекламно-інформаційних матеріалах і тексті інформаційного листка до туристської путівці.

В подальшому для підвищення інформованості туристів про правила безпеки на туристських маршрутах необхідно здійснити такі заходи:

- розробити комплект типових інформаційних листів для кожного туристичного спрямування / країни;
- забезпечити відображення регіональних особливостей туристських ресурсів і програм на внутрішніх туристських напрямках;
- затвердити нормативні вимоги до змісту інформаційного листа для кожної туристської програми, що складається з базової типовий і варіативної частин, що розробляються туроператором залежно від специфіки програми туру;
- розробити та впровадити систему навчання працівників туристських організацій правилам проведення інструктажу з безпеки та інформаційної роботи з туристами;
- розробити і впровадити систему контролю знань туристами змісту інформаційних матеріалів, що стосуються їх безпеки на реалізованих напрямках, працівниками туристських організацій.

Також слід приділяти пильну увагу питанням підвищення безпеки туристів на маршрутах з активними способами пересування і підвищеної небезпеки. Для цього слід розробити "дорожню карту", пов'язану з підвищенням безпеки цієї категорії подорожей, в якій необхідно відобразити завдання введення системи обов'язкового страхування туристів на маршрутах підвищеної небезпеки та розвитку системи підготовки інструкторів-провідників.

3.3. Шляхи вирішення наявних проблем у міжнародному туризмі

Основними положеннями по напрямку безпеки туристів є забезпечення безпеки туристів і захист їх законних прав та інтересів, що сприятиме підвищенню якості послуг, туристичних послуг шляхом:

1. надання невідкладної допомоги туристам, які опинилися у надзвичайній ситуації і / або постраждали під час подорожі;
2. створення «гарячої» телефонної лінії для прийому і ведення обліку звернень і скарг туристів, в тому числі і іноземних, а також надання необхідної інформації з питань туризму, виклику допомоги;
3. проведення моніторингу надзвичайних подій, які відбуваються з туристами в регіонах;
4. посилення відповідальності суб'єктів туристичної діяльності перед споживачами туристичних послуг.

Безпека туризму і його складові набувають значимість в силу зростаючого впливу геополітичного чинника на туристські потоки: нестабільність економіки; криміногенна обстановка; терористичні загрози, тощо.

Окремим напрямком в подальшому для країн повинен стати розвиток туристичної інфраструктури з метою підвищення безпеки та зручності туристів по всій країні.

Окрім того, доцільно виділити наступні напрямки (рекомендації) щодо забезпечення безпеки в сфері туризму. Дані рекомендації передбачають активну участь в охороні громадського порядку місць тимчасового перебування туристів не тільки співробітників правоохоронних органів, а й представників громадянського суспільства (добровольці, працівники організацій туристичної індустрії та ін.).

Основні пропозиції для ефективної стратегії протидії злочинам щодо туристів

№	Рекомендація	Як вона працює	Пропозиції щодо здійснення
1	Робота з індустрією туризму з протидії злочинного угруповання	Підвищує ймовірність профілактики злочинів за допомогою взаємодії поліції і представників індустрії туризму	Слід реалізовувати цей досвід за участю поліції, а також організацій туристичної індустрії; не слід обмежувати додаткове патрулювання поліцією
2	Навчання співробітників поліції і приватних охоронних підприємств виявлення та припинення злочинів проти туристів, а також надання туристам екстреної допомоги	Підвищує компетенцію персоналу, а також довіру до нього при вирішенні проблем	Виділення грошей для поліції або органів місцевого самоврядування на розробку навчальних програм
3	Спрощення процедури надання свідчень туристами, що стали жертвами злочинів	Підвищує ймовірність залучення злочинців до кримінальної відповідальності і, таким чином, скорочення кількості потенційних злочинців	Підвищити витрати на місцеве правосуддя; в результаті - збільшиться ймовірність винесення злочинцю обвинувального вироку
4	Встановлення для власників нерухомості додаткових податків (зборів), за рахунок яких фінансується створення і функціонування систем забезпечення безпеки туризму в DESTINATION	Здійснює фінансування для замулення заходів безпеки в туристських DESTINATION	Платники податків можуть відмовитися платити додаткові податки, якщо вони переконані, що поліція повинна взяти на себе всю відповідальність за забезпечення безпеки туристів
5	Заохочення готелів та інших засобів розміщення туристів, що використовують додаткові сили і засоби для забезпечення безпеки гостей (ідентифікація особистості туриста перед приїздом на місце проживання, електронні перепрограмувальні	Знижує ризик для туристів стати жертвою злочину	Витрати на реалізацію моїм бути високими; Заправляють готелів та інших засобів розміщення можуть відмовитися від реалізації додаткових заходів, спрямованих на замулення безпеки

	замки в номерах, сейфи, відеоспостереження, охоронці, інформування туристів про заходи безпеки через кабельне телебачення)		туристів
6	Винагорода за інформацію, яка сприятиме затриманню злочинців і притягнення їх до кримінальної відповідальності	Підвищує ймовірність покарання потенційних злочинців і правопорушників	Витрати на фінансування програми (грошову винагороду, адміністративні витрати і т.д.)
7	Просвітництво туристів щодо заходів безпеки (Інтернет - ресурси про особисту безпеку туристів, які містять відомості про правила безпеки при пересуванні на автомобілях і громадському транспорті, використанні кредитних карт, дорожніх чеків та інших фінансових інструментів, перелік контактних телефонів екстрених служб, актуальна інформація про стан злочинності в відносно туристів, про туристської поліції або інших спеціалізованих підрозділів, що забезпечують безпеку туристів); телефони 24 годинний «гарячої лінії» для туристів, консульських службах іноземних держав, найбільш безпечних місцях проживання і відпочинку в туристської дестинації інший корисною для туристів інформацією.	Поширення правил і кращої практики безпеки серед туристів	Витрати на виготовлення і розповсюдження пам'яток (інструкцій) з безпеки
8	Збільшення числа патрулів у форменому одязі як спосіб профілактики злочинів та правопорушень проти туристів в туристських дестинацій	«Затримує» злочинців від здійснення реальних злочинів і попереджає потенційні злочину	Вимоги до активно використанню співробітників правоохоронних органів і інших ресурсів правосуддя
9	Чергові патрулі городян на додаток до поліцейських патрулів, особливо в «сезон пік»	«Утримує» злочинців від здійснення реальних злочинів і	Витрати на залучення, навчання та екіпіровку патрулів добровольців (волонтерів)

		попереджає потенційні злочину	
10	Додатковий контроль в місцях підвищеної небезпеки	Підвищує ймовірність виявлення злочинців і потенційних правопорушників	Захід трудомістке і дороге для здійснення; спостереження за допомогою камер повинно здійснюватися безперервно
	Облаштування навколишнього середовища туристської дестинації з метою створення безпечних умов для туристів, збереження їх майна (інформаційні табло, знаки безпеки в ключових місцях (аеропорти, автодороги, інших місцях підвищеної небезпеки та ін.)	Створює додаткові перешкоди для вчинення злочинів	Вимагає глибокого розуміння принципів і методів профілактики злочинів через облаштування навколишнього середовища

Джерело: розроблено автором

До основних завдань державного регулювання безпеки туристичного ринку необхідно віднести:

1. своєчасне прогнозування, виявлення, аналіз, оцінка внутрішніх і зовнішніх загроз безпеці туризму, розробка та застосування комплексу оперативних та довготривалих заходів щодо їх попередження та усунення, локалізації і нейтралізації наслідків прояву;

2. заходи підвищення конкурентоспроможності туристичної галузі на міжнародному та внутрішньому ринках шляхом поліпшення якості сервісу, безпеки, умов праці та рівня кваліфікації кадрового персоналу в сфері туризму;

3. поліпшення якості і доступності державних послуг, що надаються в області безпеки туризму, підвищення ефективності контрольно-наглядової діяльності;

4. підвищення рівня культури безпеки в сфері туризму;

5. заходи сталого розвитку туризму шляхом збереження культурної спадщини, підтримки розвитку співпраці та поліпшення якості життя населення в умовах активного розвитку туризму.

Світова система туризму все частіше стає об'єктом зазіхань з боку національної і міжнародної організованої злочинності. На цьому тлі збільшується і кількість внутрішніх і зовнішніх загроз безпеці, які стають все більш руйнівними і менш передбачуваними, в тому числі розкрадання майна туристів, вчинення насильницьких дій стосовно них, здійснення терористичної та екстремістської діяльності, ризику, пов'язані зі стрімким поширенням епідемій небезпечних захворювань, небезпеки природного і техногенного характеру, включаючи надзвичайні екологічні ситуації. Активно проявляють себе і інші види небезпек, як наприклад, нещасні випадки, дорожньо-транспортні пригоди (ДТП), авіаційні події, випадки заподіяння шкоди життю, здоров'ю та майну туристів в результаті низької якості послуг, що надаються.

У підсумковій резолюції другого засідання Генеральної ради ЕТО відзначено, що безпека і захист туристів повинні стати пріоритетом в кожній з країн в усьому світі. Будь-які терористичні акти або напади, викрадення людей і загрози, спрямовані проти туристів або працівників туристичної індустрії, а також навмисне руйнування туристських об'єктів і об'єктів культурно-історичної спадщини повинні переслідуватися відповідно до національного законодавства кожної країни.

Отже, первісним і основним завданням є забезпечення безпеки подорожей і подолання криз; друге завдання - стосується вибору шляху розвитку туризму, здатного знизити його вразливість, підвищити стійкість і звернути на користь найбільш вразливим місцевим верствам населення. Туристська індустрія і уряди повинні навчитися діяти в умовах невизначеності, в тому числі управляти кризовими ситуаціями, а також розумно використовувати засоби масової інформації в період труднощів.

Основні принципи концепції безпеки в сфері туризму можуть бути сформульовані наступним чином:

- принцип безумовного пріоритету безпеки і збереження здоров'я над будь-якими іншими елементами умов і якості життя туристів і працівників туристичної індустрії;

- принцип оптимізації захисту за критерієм середньостатистичної очікуваної тривалості майбутнього життя в суспільстві шляхом збалансованих витрат на продовження життя за рахунок зниження рівня ризику і вигоди, одержуваної від господарської діяльності в галузі туризму;

- принцип прийнятних небезпеки і ризику, відповідно до якого встановлюються нижній допустимий і верхній бажаний рівні безпеки в туризмі, і в цьому інтервалі - прийнятний рівень безпеки та ризику з урахуванням соціально-економічних факторів;

- принцип мінімальної небезпеки, відповідно до якого рівень ризику в туризмі встановлюється настільки низьким, наскільки це реально досяжно;

- принцип послідовного наближення до абсолютної безпеки туризму, але не її досягнення;

- принцип виправданості практичної діяльності з управління безпекою в сфері туризму, яка узгоджена із стратегічною метою управління, формульованій як прагнення до забезпечення матеріальних і духовних благ;

- принцип обліку всього спектру існуючих небезпек в туризмі та доступності всієї інформації про прийняті рішення по управлінню ними широким верствам населення;

- принцип врахування вимог щодо неперевищення гранично-допустимих екологічних навантажень, що надаються туризмом на екосистеми, що виражається в забезпеченні безпеки людини шляхом реалізації рішень, які б не піддавали природну сферу руйнування.

Узагальнюючи все вище сказане, можна зробити висновок: один з найважливіших питань сучасної цивілізації - це забезпечення безпечного і комфортного відпочинку людей в будь-якій країні. Саме тому з метою забезпечення безпеки туристів суб'єкти туристичної системи зобов'язані:

– інформувати туристів про можливі небезпеки під час подорожі, про виконання загальнообов'язкових вимог та запобіжних чи попереджувальних заходів (медичних щеплень тощо);

- створювати безпечні умови в місцях надання туристичних послуг, забезпечувати належне облаштування трас походів, прогулянок, екскурсій тощо;
- виконувати спеціальні вимоги з безпеки під час надання туристичних послуг із підвищеним ризиком тощо.

Таким чином, для забезпечення безпеки сфери туризму необхідно:

- сформувати ефективні механізми захисту прав і законних інтересів туристів;
- організувати надання якісних, безпечних і доступних послуг індустрії туризму при одночасному всілякому сприянні громадянам в реалізації їх прав і свобод під час проведення подорожей;
- забезпечити суспільну і державну безпеку, охорону навколишнього середовища, захист сфери туризму від впливу природних, техногенних і соціальних загроз безпеки, в тому числі від адміністративних та кримінальних правопорушень, протиправних посягань з боку організованої злочинності, міжнародного та етнічного тероризму.

Отже, для вирішення проблем, пов'язаних зі збільшенням числа держав, сприятливих для туризму з метою створення комфортних умов і забезпечення належної безпеки життя і здоров'я пропонується:

- країнам, що надають туристичні послуги бажано мати підрозділи туристичної поліції;
- створити інформаційні пункти для туристів в аеропортах, морських і річкових портах, а також на автовокзалах та інших прикордонних пунктах пропуску для надання гостям консультацій та іншої допомоги;
- організувати випуск спеціальних брошур, буклетів та іншої друкованої продукції не тільки з описом значущих для відвідування місць, а й інформацією про традиції і звичаї держави, а також обов'язкової пам'яткою про те, як слід поводитися туристові з тим, щоб уникнути будь-яких стресових ситуацій;

- прийняття законів та інших нормативних правових актів щодо посилення покарань за обман туристів водіями таксі, службовцями готелів, ресторанів, магазинів і інших підприємств сфери обслуговування;
- посилення вимог щодо надійності і безпеки автотранспорту, використовуваного турфірмами для організованого перевезення людей.

Висновки до 3 розділу

Разом з цим, практика безпеки життєдіяльності показує, що абсолютної безпеки не існує, а отже, гарантувати повну безпеку туристу коли він вирушає в подорож не можливо. Однак істотного зниження потенційної можливості виникнення небезпеки і загроз в поїздки може супроводжувати чітке планування підготовки і здійснення поїздки. Забезпечення безпеки туристів в таких містах і країнах зводиться не більше ніж до обмеження відвідування певних кварталів або територій.

Безпека туризму на сьогодні повинна бути заснована на ретельно продуманій, цілеспрямованій і комплексній системі заходів з метою створення таких умов, при яких будь-яка подія з туристом завідомо не могло б відбутися. Безпека туризму можна поділити на ряд рівнів, починаючи з безпеки засобів розміщення і транспорту, готельних і рекреаційних комплексів, туристичних центрів, а також країни в цілому.

Узагальнюючи все вище сказане, можна зробити висновок: один з найважливіших питань сучасної цивілізації - це забезпечення безпечного і комфортного відпочинку людей в будь-якій країні.

Таким чином, для забезпечення безпеки сфери туризму в країнах з високим рівнем небезпеки необхідно:

- ✓ сформувати ефективні механізми захисту прав і законних інтересів туристів;

- ✓ організувати надання якісних, безпечних і доступних послуг індустрії туризму при одночасному всілякому сприянні громадянам в реалізації їх прав і свобод під час проведення подорожей;
- ✓ забезпечити суспільну і державну безпеку, охорону навколишнього середовища, захист сфери туризму від впливу природних, техногенних і соціальних загроз безпеки, в тому числі від адміністративних та кримінальних правопорушень, протиправних посягань з боку організованої злочинності, міжнародного та етнічного тероризму.

ВИСНОВКИ

Проблеми безпеки в туризмі є критично важливими для забезпечення стабільного розвитку цього сектора, який відіграє ключову роль у світовій економіці. Протягом нашого дослідження ми зосередилися на трьох основних аспектах: теоретичні основи безпеки туристів, сучасний стан безпеки в міжнародному туризмі та перспективи та шляхи вирішення проблем безпеки. У першому розділі ми розглянули теоретичні основи дослідження безпеки туристів.

Дефініція «безпека» може визначатися як формуюча, динамічна, філософська, політична, економічна, соціальна, юридична, освітня, духовна системи забезпечення відсутності і попередження небезпеки. Безпека - це стан, при якому не загрожує небезпека кому або чого-небудь. Безпека туристичної галузі є комплексним поняттям, що складається з безлічі взаємозалежних і взаємопов'язаних факторів.

В сучасних умовах здійснення туристичної діяльності соціальні та інформаційні проблеми безпеки туризму набувають все більшої актуальності. З огляду на це, важливим завданням економічних досліджень безпеки туризму є обґрунтування їх теоретико-методологічних основ, перш за все, щодо визначення ключових понять і структурних особливостей.

Основними факторами загроз, що впливають на безпеку в туризмі є: небезпека травматизму, вплив навколишнього середовища, пожежонебезпека, біологічні впливи, психофізіологічні навантаження, небезпечні випромінювання, хімічні впливи, перевезення, підвищена запиленість і загазованість, специфічні фактори ризику. Серед специфічних загроз безпеки туризму: загрози особистої безпеки туристів; загрози безпеки підприємницької діяльності в сфері туризму; загрози безпеки праці в сфері туризму; загрози безпеки для місцевого населення, в тому числі для стану його санітарно-епідеміологічного благополуччя; загрози екологічної, суспільної, державної безпеки в сфері туризму.

У сучасний період досвід провідних туристичних країн показує, що активна діяльність держави, спрямована на створення оптимальних умов для розвитку туристичної діяльності, формування законодавчої та нормативно-правової бази, що забезпечує сприятливі економічні умови для розвитку туризму, сприяє ефективному розвитку туристичної галузі.

У другому розділі ми проаналізували сучасний стан безпеки в міжнародному туризмі. З'ясувалося, що проблеми безпеки залишаються актуальними в багатьох регіонах світу, і їх вирішення вимагає значних зусиль з боку як державних органів, так і приватного сектору.

Так, в число небезпечних країн для здоров'я людей включені Лівія, Малі, Південний Судан, Ємен, Сирія, Афганістан і Венесуела.

До числа найбільш безпечних віднесли практично всі країни ЄС, включаючи Францію, яка за останні роки стикається з низкою терористичних актів, а число переносників різного роду інфекцій з країн Африки та Близького Сходу зростає в рази за останні кілька років.

До найбільш безпечних країн для відвідування туристами автори рейтингу віднесли і США, де масові розстріли на концертах, в церквах, теракти на спортивних змаганнях стають нормою для сьогодення.

Згідно з дослідженням Інституту світової економіки, найбезпечніші країни для туризму - Швейцарія, Сінгапур, Гонконг. Спокій і респектабельність є візитною карткою Швейцарії. Три міста в цій країні - Женева, Берн і Цюрих - входять в першу десятку найбезпечніших міст в світі. В країні число поліцейських на 100 тисяч жителів є одним з найнижчих - 216 людей. Найбільш проблемні країни з точки зору безпеки для туристів Афганістан, Південний Судан, Ірак

Третій розділ був присвячений шляхам вирішення проблем безпеки у міжнародному туризмі .

Безпека туризму на сьогодні повинна бути заснована на ретельно продуманій, цілеспрямованій і комплексній системі заходів з метою створення таких умов, при яких будь-яка подія з туристом завідомо не могло б відбутися.

Безпека туризму можна поділити на ряд рівнів, починаючи з безпеки засобів розміщення і транспорту, готельних і рекреаційних комплексів, туристичних центрів, а також країни в цілому.

Узагальнюючи все вище сказане, можна зробити висновок: один з найважливіших питань сучасної цивілізації - це забезпечення безпечного і комфортного відпочинку людей в будь-якій країні.

Таким чином, для забезпечення безпеки сфери туризму в країнах з високим рівнем небезпеки необхідно:

- ✓ сформувати ефективні механізми захисту прав і законних інтересів туристів;
- ✓ організувати надання якісних, безпечних і доступних послуг індустрії туризму при одночасному всілякому сприянні громадянам в реалізації їх прав і свобод під час проведення подорожей;
- ✓ забезпечити суспільну і державну безпеку, охорону навколишнього середовища, захист сфери туризму від впливу природних, техногенних і соціальних загроз безпеки, в тому числі від адміністративних та кримінальних правопорушень, протиправних посягань з боку організованої злочинності, міжнародного та етнічного тероризму.

На завершення, забезпечення безпеки туристів вимагає комплексного підходу, що включає координацію зусиль між державними та приватними структурами, впровадження новітніх технологій, розвиток стійкого туризму та міжнародну співпрацю. Лише спільними зусиллями можна створити безпечне та комфортне середовище для туристів, що сприятиме зростанню туристичного сектора та зміцненню економік країн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про туризм» // Верховна Рада України від 09.04.2014 (N 1193-VII).
2. Алоян Р.Т. Міжнародний досвід становлення нормативно-правового регулювання діяльності органів державної влади щодо забезпечення безпеки туризму // Вісник Академії праці і соціальних відносин ФПУ: наук. зб. 2014. № 1. С. 65-71. (Серія: Право та державне управління).
3. Алоян Р.Т. Особиста безпека особи як елемент адміністративно-правового статусу громадянина / Р.Т. Алоян // Вісник Академії праці і соціальних відносин ФПУ: наук. зб. – 2013. – № 1. – С. 65-71. – (Серія: Право та державне управління).
4. Алоян Р.Т. Правове регулювання організації та забезпечення безпеки туризму в Україні / Р.Т. Алоян // Вісник Академії праці і соціальних відносин ФПУ: наук. зб. – 2013. – № 4. – С. 65-71. – (Серія: Право та державне управління).
5. Алоян Р.Т. Туристична безпека в аспекті загального поняття безпеки: правова природа / Р.Т. Алоян // Актуальні проблеми національного законодавства: зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Кіровоград, 8 жовтня 2013 р.). – С. 93-97.
6. Атаманчук П.С. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. / П.С.Атаманчук, В.В.Мендерецький, О.П. Панчук, О.Г. Чорна. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 276 с., с.
7. Беркова О.П. Основні аспекти сталого розвитку туризму на регіональному рівні О.П. Беркова// ІХ Міжнародна науково-практична конференція «Теоретичні і прикладні напрямки розвитку туризму та рекреації в регіонах України», присвячена 90-річчю Національного авіаційного університету Конференція відбудеться (11-12 травня).- К., 2023.-С.146-153.
8. Беркова О.П. Безпека польотів в туризмі / О.Беркова, О.Борисюк // XVI міжнар. наук.-техн. конф. «АВІА-2023» (НАУ, 18-20 квітня 2023). Київ 2023.

9. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. / П.С. Атаманчук, В.В. Мендерецький, О.П. Панчук, О.Г. Чорна. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 276 с.

10. Безпека туристичної подорожі. URL: <https://stryirda.gov.ua/index.php/10482-bezpeka-turystychnoi-podorozhi>

11. Безпека туристичних подорожей та страхування. URL: https://pidruchniki.com/2015060965060/turizm/bezpeka_turistichnih_podorozhey_strahuvannya.

12. Безпека в туристичній сфері України. URL: <https://eprints.kname.edu.ua>

13. Борисюк О. Готельно-ресторанний бізнес України в умовах війни / О.Борисюк, С.Мархонос // Міжн. тур. Форум: Туризм в Україні: виклики та відновлення: (21-21 березня 2023р. КНЕУ ім.Вадима Гетьманам.) Київ 2023.

14. Борисюк О.А. Динаміка авіап перевезень у міжнародному туризмі за умов пандемії COVID-2019 / В. Пестушко, О. Борисюк // X Всесвітній конгрес “Авіація в XXI столітті” – “Безпека в авіації та космічні технології” (НАУ, 28-30 вересня 2022 р). м.Київ, 2022.

15. Борисюк О. Системи туристичних послуг: регіональний вимір / О.Борисюк, О.Беркова, І.Дудник // Сучасні міжнародні відносини: актуальні проблеми теорії і практики: тези доп. XIV Міжнар. наук.-прак. конф. (м. Київ, 21 квітня 2021 р.). К.:НАУ, 2021. С.224-227

16. Голод А. П. Безпека регіональних туристичних систем: теорія, методологія та проблеми гарантування [монографія] / Голод Андрій Петрович. – Львів : ЛДУФК, 2018. – 340 с.

17. Гальчинський А. Глобальні трансформації: концептуальні альтернативи. Методологічні аспекти: Наук. Вид / А.Гальчинський. – К.: Либідь, 2006. – 312 с.

18. Дудник І.М., Борисюк О. А., Сайчук В. С. Особливості менеджменту якості авіаційних послуг в туризмі. Економіка та суспільство: електронний журнал. 2023. №51. URL:

<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2516>. DOI:
10.32782/2524-0072/2023-51-62.

19. Державний комітет статистики України. URL:
<http://www.urkstat.gov.ua>.

20. Держтуризмкурорт URL: <http://www.tourism.gov.ua/news.asp>.

21. Іванова О.В. Санітарія та гігієна закладів ресторанного господарства: підручник / О.В. Іванова, Т.В. Капліна. – Суми: Університетська книга, 2013. – 399 с.

22. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні / В. Ф. Кифяк.- Чернівці.- 2003.-312 с.

23. Кифяк В.Ф. Організація туризму: Навчальний посібник / В.Ф.Кифяк. – Чернівці: Книги – ХХІ, 2008.- 344 с.

24. Козинець В. Безпека у сфері туризму: Навчальний посібник / В. Козинець, Київський ун-т туризму, економіки і права. – К.: Кондор, 2016. – 575с.

25. Корж Н.В. Формування системи економічної безпеки індустрії туризму як складової стійкого розвитку туризму в Україні [Електронний ресурс] / Н.В. Корж, О.В. Заноско // Економіка. Управління. Інновації. Електронне наукове фахове видання. – 2017. – № 2. URL : http://www.nbu.gov.ua/e-journals/eui/2011_2/11knvtvy.pdf

26. Мальська М. П. Міжнародний туризм і сфера послуг: Підручник/ М.П. Мальська, Н.В. Антонюк, Н.М. Ганич; М-во освіти і науки України; Львівський нац. ун-т ім. І. Франка; ф-т міжнародних відносин; географ. ф-т. – К.: Знання, 2008. – 661 с.

27. Мальська М. П. Організація туристичного обслуговування : підручник / М. П. Мальська, В. В. Худо, Ю. С. Занько. – К. : Знання, 2018. – 275 с.

28. Мальська М. П. Туристичний бізнес: теорія та практика : навч. посіб. / М. П.Мальська, В. В. Худо. – Київ : ЦУЛ, 2007. – 424 с.

29. Мальська М.П. Міжнародний туризм і сфера послуг / М.П. Мальська, Н.В. Антонюк, Н.М. Ганич. – К.,2018. – 425с.

30. Сокол Т.Г. Основи туристичної діяльності: Підручник / За заг. ред. В.Ф.Орлова. – К.: Грамота, 2006. – 264 с.
31. Статистичні дані щодо розвитку міжнародного туризму URL: <https://www.statista.com/topics/962/global-tourism>.
32. Федорченко В. К. Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму : монографія / В. К. Федорченко, В. С. Пазенок, О. А. Кручек, М. П. Мальська та ін. / К. : ВЦ “Академія”, 2013. – 368 с.
33. Фокін С. П. Транспортування туристів спеціалізованими організаціями під час виникнення надзвичайних ситуацій / С. П. Фокін // Взаємодія транспорту і туризму: тенденції, проблеми, перспективи : зб. наук. пр. – К. : Принт-центр, 2019. – С. 174–177.
34. Чорненька Н.В. Безпека туризму: навч. Посібник / Н.В. Чорненька. – К.: Видавничийдім «Кондор», 2019. – 188 с.
35. Щур Ю.В. Спортивно-оздоровчий туризм: навч. посібник / Ю.В. Щур. – К.: ТОВ „Альтерпрес”, 2003. – 230 с.
36. Kovari I. Safety and Security in the Age of Global Tourism // I. Kovari, K. Zimanyi // Applied Studies in Agribusiness and Commerce. – Budapest, 2017. – №3-4. – Vol. 5. –P. 59-61.
37. Mansfeld Y. Tourism, Security and Safety. From Theory to Practice / Y. Mansfeld, A. Pizam. – Routledge, 2015. – 376 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Додаток Б

Рейтинг країн за Глобальним індексом миру в 2017-2019 рр.

Країна	2019 місце	2019 бал	2018 місце	2018 бал	2017 місце	2017 бал
Ісландія	1	1,096	1	1,111	1	1,192
Нова Зеландія	2	1,192	2	1,241	4	1,287
Австрія	3	1,274	4	1,265	3	1,278
Португалія	4	1,318	3	1,258	5	1,356
Данія	5	1,353	5	1,337	2	1,246
Канада	6	1,372	8	1,371	8	1,388
Чехія	7	1,381	6	1,36	6	1,360
Сінгапур	8	1,382	21	1,534	20	1,535
Японія	9	1,391	10	1,408	9	1,395
Ірландія	10	1,393	10	1,408	12	1,433
Словенія	11	1,396	7	1,364	10	1,408
Швейцарія	12	1,407	9	1,373	7	1,370
Австралія	13	1,435	12	1,425	15	1,465
Швеція	14	1,502	18	1,516	14	1,461
Фінляндія	15	1,506	17	1,515	11	1,429
Норвегія	16	1,519	14	1,486	17	1,500
Німеччина	17	1,531	16	1,5	16	1,486
Угорщина	17	1,531	15	1,494	19	1,534
Бутан	19	1,545	13	1,474	13	1,445
Маврикій	20	1,548	22	1,547	23	1,559
Бельгія	21	1,56	19	1,525	18	1,528
Словаччина	22	1,568	26	1,611	24	1,603
Нідерланди	23	1,574	19	1,525	21	1,541
Румунія	24	1,596	25	1,6	31	1,649
Малайзія	25	1,619	29	1,637	30	1,648
Болгарія	26	1,635	28	1,631	29	1,646
Хорватія	27	1,639	31	1,665	26	1,633
Чилі	28	1,649	24	1,595	27	1,635
Ботсвана	29	1,659	27	1,622	28	1,639
Іспанія	30	1,678	23	1,568	25	1,604
Латвія	31	1,689	32	1,67	32	1,680

Польща	32	1,727	33	1,676	22	1,557
Естонія	33	1,732	36	1,712	36	1,732
китайська Республіка	34	1,736	40	1,782	41	1,787
Сьєрра-Леоне	35	1,74	39	1,76	43	1,805
Литва	36	1,749	37	1,732	37	1,735
Уругвай	37	1,761	35	1,709	35	1,726
Італія	38	1,766	38	1,737	39	1,774
Мадагаскар	38	1,766	44	1,797	38	1,763
Коста-Ріка	40	1,767	34	1,701	33	1,699
Гана	41	1,772	43	1,793	44	1,809
Кувейт	42	1,799	58	1,909	51	1,842
Намібія	43	1,806	50	1,838	55	1,873
Малаві	44	1,811	48	1,825	45	1,817
ОАЕ	45	1,82	65	1,944	61	1,931
Лаос	46	1,821	45	1,8	52	1,852
Монголія	46	1,821	46	1,801	50	1,838
Замбія	48	1,822	41	1,786	40	1,783
Республіка Корея	49	1,823	47	1,823	53	1,858
Панама	50	1,826	49	1,835	49	1,837
Танзанія	51	1,837	54	1,876	58	1,899
Албанія	52	1,849	57	1,908	54	1,867
Сенегал	52	1,849	60	1,929	70	1,978
Сербія	54	1,851	56	1,888	48	1,834
Індонезія	55	1,853	52	1,85	42	1,799
Катар	56	1,869	30	1,664	34	1,716
Великобританія	57	1,876	41	1,786	47	1,830
Чорногорія	58	1,893	67	1,95	57	1,884
Східний Тимор	59	1,895	53	1,866	56	1,879
В'єтнам	60	1,905	59	1,919	59	1,906
Франція	61	1,909	51	1,839	46	1,829
Кіпр	62	1,913	64	1,94	71	1,994
Ліберія	63	1,931	82	2,023	72	1,998
Молдавія	64	1,939	62	1,938	65	1,953
Екваторіальна Гвінея	65	1,946	61	1,93	62	1,940
Аргентина	66	1,947	55	1,88	67	1,957
Шрі Ланка	67	1,954	80	2,019	97	2,133
Нікарагуа	68	1,96	74	2,002	69	1,975
Бенін	69	1,973	79	2,014	72	1,998
Казахстан	70	1,974	72	1,992	75	2,019
Марокко	71	1,979	75	2,004	91	2,086
Свазіленд	72	1,98	77	2,01	90	2,074
Оман	73	1,984	70	1,983	74	2,016
Перу	74	1,986	71	1,986	85	2,057
Еквадор	75	1,987	66	1,948	76	2,020
Гамбія	76	1,989	110	2,211	92	2,091
Парагвай	77	1,997	68	1,961	80	2,037
Туніс	78	1,998	69	1,977	64	1,949
Греція	79	2,02	73	1,998	82	2,044
Буркіна-Фасо	80	2,029	91	2,070	88	2,063
Куба	81	2,037	88	2,056	85	2,057
Гайана	82	2,043	81	2,021	95	2,105
Ангола	83	2,048	100	2,116	98	2,140
Непал	84	2,053	93	2,080	78	2,026
Тринідад і Тобаго	84	2,053	87	2,095	84	2,056
Мозамбік	86	2,056	78	2,013	68	1,963
Північна Македонія	87	2,058	102	2,113	94	2,092
Гаїті	88	2,064	83	2,026	89	2,066

Боснія і Герцеговина	89	2,065	84	2,035	60	1,915
Ямайка	90	2,068	92	2,072	92	2,091
Домініканська республіка	91	2,073	99	2,114	99	2,143
Республіка Косово	92	2,078	76	2,007	77	2,022
Бангладеш	93	2,084	84	2,035	83	2,045
Болівія	94	2,092	86	2,045	81	2,038
Габон	95	2,099	87	2,052	79	2,033
Камбоджа	96	2,101	89	2,065	104	2,161
Гвінея	96	2,101	96	2,089	101	2,148
Йорданія	98	2,104	95	2,087	96	2,127
того	98	2,104	63	1,939	66	1,954
Папуа Нова Гвінея	100	2,109	97	2,095	99	2,143
Білорусь	101	2,112	103	2,141	106	2,202
Грузія	102	2,13	94	2,084	85	2,057
Руанда	103	2,14	113	2,227	128	2,323
Лесото	104	2,144	90	2,066	63	1,941
Узбекистан	104	2,144	101	2,132	109	2,216
Бразилія	106	2,16	108	2,199	105	2,176
Уганда	107	2,168	105	2,182	101	2,148
Киргизія	108	2,181	111	2,216	124	2,294
Алжир	109	2,182	109	2,201	108	2,213
Кот-д'Івуар	110	2,207	121	2,307	118	2,279
Гватемала	111	2,214	117	2,245	117	2,270
Китай	112	2,243	116	2,242	120	2,288
Таїланд	113	2,259	120	2,286	125	2,312
Таджикистан	113	2,266	118	2,263	122	2,293
Джібуті	115	2,269	107	2,196	121	2,292
Сальвадор	116	2,275	115	2,239	111	2,237
Гвінея-Бісау	116	2,275	122	2,309	116	2,264
Гондурас	118	2,282	106	2,185	111	2,237
Туркменія	119	2,283	119	2,27	106	2,202
Вірменія	120	2,287	112	2,22	110	2,218
США	121	2,3	114	2,232	103	2,154
М'янма	122	2,302	104	2,179	115	2,256
Кенія	123	2,354	125	2,336	131	2,379
Зімбабве	124	2,326	127	2,352	127	2,322
ПАР	125	2,328	123	2,324	126	2,316
Республіка Конго	126	2,343	124	2,334	114	2,249
Мавританія	127	2,355	128	2,355	123	2,295
Нігер	128	2,359	126	2,343	113	2,239
Саудівська Аравія	129	2,417	133	2,474	129	2,338
Бахрейн	130	2,437	131	2,404	132	2,398
Іран	131	2,439	129	2,364	133	2,411
Азербайджан	132	2,454	132	2,426	134	2,450
Камерун	133	2,484	130	2,39	130	2,356
Бурунді	134	2,488	141	2,641	138	2,500
Чад	135	2,498	135	2,495	136	2,464
Індія	136	2,504	137	2,541	141	2,566
Філіппіни	137	2,512	138	2,555	139	2,511
Еритрея	138	2,522	136	2,505	135	2,460
Ефіопія	139	2,524	134	2,477	119	2,284
Мексика	140	2,583	142	2,646	140	2,557
Палестина	141	2,621	145	2,774	148	2,832
Єгипет	142	2,632	139	2,583	142	2,574
Венесуела	143	2,642	143	2,652	143	2,651
Малі	144	2,686	140	2,596	137	2,489
Колумбія	145	2,729	146	2,777	147	2,764

Ізраїль	146	2,764	144	2,707	144	2,656
Ліван	147	2,778	148	2,782	146	2,752
Нігерія	148	2,873	149	2,849	149	2,877
Туреччина	149	2,898	146	2,777	145	2,710
КНДР	150	2,95	150	2,967	150	2,944
Пакистан	151	3,079	152	3,058	153	3,145
Україна	152	3,113	154	3,184	156	3,287
Судан	153	3,155	155	3,213	155	3,269
Росія	154	3,16	151	3,047	151	3,079
ЦАР	155	3,236	155	3,213	157	3,354
Демократична Конго Республіка	156	3,251	153	3,061	152	3,112
Лівія	157	3,262	157	3,328	154	3,200
Ємен	158	3,305	157	3,412	158	3,399
Сомалі	159	3,367	158	3,387	159	3,414
Ірак	160	3,425	161	3,556	161	3,570
південний Судан	161	3,508	160	3,524	162	3,593
Афганістан	162	3,585	162	3,567	160	3,538
Сирія	163	3,6	163	3,814	163	3,806